

OSLO BYFOGDEMBETE

KJENNELSE

Avsagt: 21. september 2018 i Oslo tinghus

Sak nr.: 18-088856TVI-OBYF/2

Dommer: Dommer Helge Johannessen

Saken gjelder: Midlertidig forføyning

Stiftelsen Lovdata

Advokat Jon Wessel-Aas

mot

Håkon Wium Lie
Fredrik Ljone

Advokat Halvor Manshaus
Advokat Halvor Manshaus

KJENNELSE

Saken gjelder begjæring om midlertidig forføyning om forbud mot offentliggjøring, videreformidling, overdragelse, samt pålegg om sletting av opplysninger hentet fra database utarbeidet av Stiftelsen Lovdata.

Sakens bakgrunn:

Prosessuelt:

Den 31. mai 2018 fremmet Stiftelsen Lovdata (heretter Lovdata) begjæring om midlertidig forføyning mot Fredrik Ljone og Håkon Wium Lie (heretter også omtalt som de saksøkte, Rettspraksis.no eller RP). Uten forutgående muntlig forhandling avsa Oslo byfogdembete den 1. juni 2018 kjennelse i sak 18-083936 TVI-OBYF/2 med slik slutning:

1. Fredrik Ljone og Håkon Wium Lie pålegges å fjerne alle rettsavgjørelser på Rettspraksis.no som har sitt opphav fra Lovdatas database, samt slette enhver datafil på Rettspraksis.no som er lastet ned fra Lovdatas database.
2. Fredrik Ljone og Håkon Wium Lie forbys å overdra eller å medvirke til overdragelse av rettsavgjørelser og/eller datafiler som nevnt i punkt 1 til tredjemenn, samt til selv å tilgjengeliggjøre eller medvirke til å tilgjengeliggjøre det samme via andre digitale plattformer.
3. Fredrik Ljone og Håkon Wium Lie forbys å slette informasjon om utvikling, drift, tilgjengeliggjøring, bruk av og uthenting av innhold fra Rettspraksis.no.
4. Håkon Wium Lie, Fredrik Ljone betaler kr. 102 825 i sakskostnader til Stiftelsen Lovdata innen to uker etter forkynning av denne kjennelsen.

Den 8. juni 2018 fremmet de saksøkte begjæring om muntlig forhandling i saken. Slike forhandlinger ble avholdt den 30. og 31. august 2018 i Oslo tinghus. Det vises til rettsboken.

Saken faktiske bakgrunn:

Nærmere om Lovdata:

Lovdata er en stiftelse opprettet i 1981 av Justisdepartementet og Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo. Formålet er i vedtektenes § 3 angitt slik:

«Lovdata er en allmenntilgjengelig institusjon. Stiftelsens formål er å opprette, vedlikeholde og drive systemer for rettslig informasjon. Stiftelsen kan påta seg oppdrag fra så vel det

offentlige som fra private i forbindelse med dette. Stiftelsen kan også bidra til forskning og utvikling innenfor stiftelsens formål.»

Det følger av vedtektenes § 5 at stiftelsen skal være selvfinansierende:

«Lovdatas drift skal være selvfinansierende, men baseres ikke på fortjeneste. Det skal ikke være til hinder for at Lovdata kan legge seg opp reserver for å sikre den fortsatte oppbygging og drift og muliggjøre bevilgning til forskning innenfor stiftelsens formål.»

I fremlagt omtale av Lovdata fremgår at Lovdata hadde en omsetning på 40 millioner kroner i 2016. Egenkapitalandelen er på 85 %. Det er fremkommet i bevisføringen at Lovdata har omlag 40 millioner kroner i likvider hvorav 20 millioner er avsatt på et sikringsfond som skal kunne benyttes ved uforutsette hendelser.

Lovdatas styre består av 5 medlemmer med personlige varamedlemmer. Det følger av vedtektene § 6 at Justisdepartementet, Det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo, Den Norske Advokatforening, Den Norske Dommerforening og Stortinget hver oppnevner et styremedlem med varamedlem.

Det følger av § 11 at Lovdata har plikt til å vedlikeholde en database over lover.

I § 14 er det bestemt følgende:

«Hvis stiftelsen skal opphøre å eksistere, skal stiftelsens eiendeler og forpliktelser deles i to like deler. Justisdepartementet og Lovsamlingsfondet skal disponere her sin del til beslektede formål.»

Siden 2001 har Lovdata etter avtale med Justisdepartementet stått for den offisielle kunngjøringen av lover og forskrifter. Lover og forskrifter kan ikke gjøres gjeldende mot borgerne før de er kunngjort. Reglene om kunngjøring av lover og forskrifter er gitt i Lov om Norsk lovtidend (lov 1969 nr. 53). Loven § 4 gir forskriftshjemmel for å bestemme regler for utgivelse og drift av Norsk Lovtidend. I forskrift om Lovdatas lovdata-baser (forskrift av 21. juni 1994 nr. 644) bestemmes i § 1 at Justisdepartementet gis adgang til å inngå avtale med stiftelsen Lovdata om utnyttelse av Lovdatas databaser for lover og forskrifter. Det er inngått slik avtale med Lovdata. Databaser som omhandles i en slik avtale, er unntatt fra kreditorbeslag når ikke annet er fastsatt i avtalen. Annet er ikke fastsatt i den aktuelle avtalen. En database som på dette grunnlag er unntatt fra kreditorbeslag, kan ikke overdras eller pantsettes uten departementets samtykke, jf. forskriftens § 2. I forskriftens § 3 er bestemt følgende: *«Dersom stiftelsen Lovdata blir oppløst, eller slutter å tilby rettslige informasjonstjenester, skal staten ha rett til å overta de databaser der lov- og forskriftsmateriale inngår som en vesentlig del»*. Dette innebærer at Lovdatas base over lover og forskrifter er underlagt særlige regler som nevnt. Dette gjelder ikke lovdatas base over andre rettskilder, herunder basen over avgjørelser fra Høyesterett.

Nærmere om Lovdatas oppbygging av databasen over rettspraksis.

Lovdata har siden 1980-tallet publisert rettsavgjørelser mottatt fra domstolene. I tillegg har lovdata gjennomført en omfattende digitalisering av rettsavgjørelser som tidligere kun var publisert på papir i Norsk Retstidende (Rt) og Rettens Gang (RG). I mai 1983 lanserte lovdata et onlinesystem hvor en bla. publiserte sammendrag av høyesterettsavgjørelser fra 1961 til 1983. I 1986 ble det opprettet en ny base basert på sammendragene i RG hvor basen ved lanseringen gikk tilbake til 1975. Lovdatas forskjellige databaser er etter det stadig utvidet og omfatter i dag en rekke rettskilder.

Domstoladministrasjonen (DA) avgav i 2007 en rapport om avgivelse av dommer og kjennelser til rettslige informasjonssystemer. Bakgrunnen for rapporten var gjenbruksdirektivet. Det fremkommer i rapporten at Lovdata fra 1987 og fram til rapporten ble skrevet i 2007 har hatt en muntlig avtale med Høyesterett om oversendelse av alle dommer og kjennelser til Lovdata. Siden 2000 er dommene oversendt elektronisk til Lovdata, kryptert, via en egen linje. Dommene og kjennelsene ble overført uten sammendrag og uten anonymisering. Høyesterett anmerket hvilke dommer som må anonymiseres. Lovdata laget sammendrag. Avtalen var ikke eksklusiv, men det fremgår av rapporten at bare Lovdata får overført dommer på denne måten. I tillegg sendte Høyesterett avgjørelser på diskett til redaksjonen i Rt. Redaksjonen i Rt. stod for sammendrag og anonymisering. Det fremgår videre av rapporten at Lovdata inngikk avtale med de enkelte lagmannsretter om oversendelse av dommer og kjennelser. Det fremgår av rapporten at lagmannsrettene skulle lage sammendrag og gi informasjon om behov for anonymisering. Domstolenes saksbehandlingssystem Lovisa ble tilpasset til avtalen slik at dette ble en obligatorisk aktivitet for første dommer i saken. Det fremkommer også av rapporten at det ble oversendt avgjørelser fra tingrettene basert på en muntlig avtale. Avgjørelsene mottas uavhengig av om de er unntatt offentlighet eller ikke. Det fremgår av rapporten at avtalen ikke er eksklusiv, men i praksis har ikke andre som har rettet henvendelse fått tilgang på linje med Lovdata.

Fram til 2004 stod Lovdata for en videreformidlingstjeneste. Dette innebar at Lovdata videreformidlet avgjørelser herunder fra Høyesterett til andre aktører. Det er fremlagt e-post av 7. juni 2004 fra Skeie i Gyldendal rettsdata til DA hvor det fremgår at tjenesten opphører fra 15. mai 2004. Det fremgår at Gyldendal rettsdata tidligere er henvist fra domstolene til denne videreformidlingstjenesten. Begrunnelsen var at dette var enklere for domstolene. Som følge av oppsigelsen ønsker Gyldendal rettsdata en ordning der de får tilsendt avgjørelser fra Høyesterett og lagmannsrettene pr. e-post. Det er videre fremlagt brev av 2. februar fra EasyFind AS, ved advokat, som opplyser at en ikke har lyktes å oppnå en tilfredsstillende avtale med Lovdata. Selskapet ønsker en egen avtale med DA uavhengig av sin konkurrent Lovdata. I brev fra Høyesteretts kontor av 2. januar 2006 til The Caselex Association fremgår at saksbehandlingssystemet ikke er innrettet slik at man kan tilby elektronisk overføring av avgjørelser til flere adressater.

Bakgrunnen for rapporten var direktiv 2003/98/EF om gjenbruk av den offentlige sektors informasjon. Direktivet ble gjennomført i norsk rett pr. 1. januar 2008 ved ikrafttredelsen av ny offentlighetslov. I brev av 14. juni 2007 fra DA til Datatilsynet fremgår at arbeidsgruppen (som avgav over nevnte rapport) hadde som mandat å utrede nødvendige tilpasninger som følge av det nye direktivet. Det fremgår at en for å oppnå likebehandling av aktørene ønsker å gi andre tilgang på linje med den tilgang Lovdata hadde. I brevet reises spørsmål vedrørende konsesjon fra Datatilsynet.

Fra 2008 har Høyesterett publisert sine avgjørelse tilgjengelig for allmenheten på internett.

Nærmere om Lovdatas database over avgjørelser fra Høyesterett

Lovdatas database over høyesterettsavgjørelser består i dag av avgjørelser i tidsperioden 1836 og til i dag. Det fremgår av Lovdatas egenomtale at databasen inneholder samtlige av Høyesteretts avgjørelser fra 1987 og framover. Videre inneholder basen alle årganger av Rt fra 1925 til 1986. Fra årgangene før 1925 er det publisert et utvalg dokumenter. Samtlige årganger av Rt er skannet og korrekturlest av Lovdata, foruten årgangene 1940 til 1986 hvor skanning ble utført eksternt. Det fremgår videre at Lovdatas databaser inneholder 19 119 dokumenter fra tingrettene, 78 810 dokumenter fra lagmannsrettene og 78 106 dokumenter fra Høyesterett.

I følge forklaring fra Storm-Paulsen skjedde hoveddelen av skanningen på slutten av 1990-tallet og i begynnelsen av 2000-tallet. Det var et omfattende arbeid som krevde mye manuelt arbeid. Etter en intern beregning i Lovdata legger en til grunn at det har gått med minst 52 årsverk for å bygge opp databasen over Høyesteretts avgjørelser. En bruker om lag ett redaksjonelt årsverk i året for å vedlikeholde basen over Høyesterettsavgjørelser, i tillegg kommer basens del av teknikernes arbeidsinnsats.

Når Lovdata får en avgjørelse fra Høyesterett bearbeides denne i flere trinn før avgjørelsen kan publiseres. I tillegg til selve teksten slik den er skrevet av dommerne i Høyesterett fremstår avgjørelsen utad med et sammendrag som enten er skrevet av redaksjonen i Rt eller av lovdata. Når avgjørelsen kommer inn lager redaksjonen i Lovdata et midlertidig sammendrag. Hvis dommen skal publiseres i Rt (elektronisk versjon der noen avgjørelser markeres som del av Rt) vil nytt sammendrag bli skrevet av redaktøren for Rt, for tiden Nils Erik Lie. Videre påføres dommen et felt for «Saksgang» hvor navn og saksnummer i tingretten og lagmannsretten påføres av Lovdata. Både i feltet for «Parter» og i selve teksten foretar Lovdata en anonymisering. I feltet for «Forfattere» setter Lovdata inn informasjon om eventuell dissens. Feltet «Henvisninger i teksten» settes inn av Lovdata. Henvisningene består av linker som kan klikkes på for å komme til den rettskilde det henvises til. Slike linker settes også inn av Lovdata i løpeteksten, der det henvises til rettskilder.

Når teksten kommer inn fra Høyesterett foretar Lovdata en konvertering til rett filformat og filtrering der sivile saker legges i databasen for sivile og straffesaker i basen for

straffesaker. Teksten fra Høyesterett inneholder datakoder tilpasset papirformat. Lovdata må derfor omkode filen til koder som passer for publisering elektronisk. Det på føres koder for avsnitt, tabeller og for når premissene begynner og for hvor slutningen er. Eventuelle overskrifter kodes. Disse kodene skal gjøre det mulig å søke seg fram direkte til de enkelte elementer.

Den nevnte anonymisering krever flere arbeidsoperasjoner. Det må besluttes om saken skal anonymiseres. Ved vurderingen tas hensyn til både sakstypen og hvilket faktum som kommer fram i avgjørelsen. Lovdata anonymiserer mer enn det som er pålagt etter lovgivningen. Selv om saksbehandler har hjelp av et anonymiseringsprogram, må programmet følges opp manuelt. Personnavn anonymiseres automatisk, men må følges opp manuelt. Adresser og steder må anonymiseres manuelt. Endringer i reglene eller synet på anonymisering krever fra tid til annen at en går tilbake i tidligere publiserte avgjørelser for å justere anonymiseringen. Det er forklart at en slik gjennomgang skjedde i 2002 og årene framover, dette gjaldt særlig fødselsdatoer.

Dommen behandles så med et henvisningsprogram slik at henvisninger i teksten kontrolleres og det opprettes koblinger mellom dette dokumentet og andre dokumenter i Lovdatas baser. Hvis en oppdager feil i henvisningene (teksten slik dommeren skrev den viser feil henvisning) påføres en rettemerknad slik at brukerne føres til rett rettskilde. Før dommen publiseres må arbeidet gjennomgå en kollegakontroll. Minst to personer er altså involvert før publisering.

Arbeidet med basen består ikke bare i å legge inn nye avgjørelser etter hvert som de kommer fra Høyesterett. Også tidligere publiserte avgjørelser påføres endringer, eksempelvis på grunn av Lovdatas krysshenvisninger.

Nærmere om sammendragene i avgjørelsene

I 1999 betalte Lovdata et stort beløp for en ikke-eksklusiv bruksrett til sammendrag fra RG og Rt fram til 1999. Fra 2000 og fram til en overtok rettighetene til Rt. betalte Lovdata et årlig beløp for en ikke-eksklusiv bruksrett til nye sammendrag fra Rt. Fram til og med 2015 ble sammendragene fra Rt kjøpt fra Advokatforeningen. Med virkning fra 2016 og framover har Lovdata overtatt rettighetene til Rt.

Ved gjennomgang av det som er publisert på Rettspraksis.no har en funnet 18 sammendrag som er markert med teksten «Sammendrag ved lovdata».

Inntil RG ble lagt ned kjøpte Lovdata sammendrag fra Advokatforeningen som erstattet opprinnelige sammendrag.

Lovdatas åpne sider og LovdataPro

Noe av Lovdatas database er tilgjengelig for alle via nettsiden lovdata.no. Alle lover og forskrifter ligger fritt tilgjengelig. Videre ligger rettsavgjørelser tilgjengelig inntil ett år etter publisering. Om lag halvparten av årlig omkring 30 millioner oppslag på den åpne siden gjelder lover og forskrifter.

For den som betaler tilbyr Lovdata en tjeneste kalt LovdataPro. Denne tjenesten gir tilgang til alle databaser over rettskilder. Dette gjelder bla. Lover, forskrifter, rundskriv, traktater, forarbeider, juridiske artikler, rettsavgjørelser herunder hele basen med høyesterettsavgjørelser, avgjørelser av nemnder og uttalelser eksempelvis fra Sivilombudsmannen, samt mye mer. Tilgangen gis gjennom et avansert søkeverktøy hvor en kan søke på en rekke måter. Det er ikke nødvendig for retten å beskrive dette i detalj ut over at søkeverktøyet i LovdataPro er betydelig mer avansert enn de søk en kan gjøre på den åpne siden. I tillegg kommer at det bare er de nyeste rettsavgjørelser som ligger på den åpne siden. Prisen på tilgang varierer med antallet personer i en virksomhet som får tilgang og hvilken type virksomhet det er tale om. Typisk koster det 12 500 kroner i året for å få tilgang for 1-6 personer i en virksomhet. Advokatfirmaer som kun krever tilgang for en person betaler 8900 kroner, men 12 500 kroner hvis tilgangen gjelder opptil 6 personer.

Om Rettspraksis.no og oppstarten 17. mai 2018:

I fremlagt utskrift fra RPs nettside pr. 30. mai 2018, gir nettsiden en beskrivelse av egen virksomhet.

«Rettspraksis.no er et gratis oppslagsverk for rettsavgjørelser, der du kan søke og finne informasjon om gjeldende rett.

Innholdet på Rettspraksis.no er åpent, det vil si at det skapes av en frivillig sammenslutning av enkeltpersoner og grupper, som utvikler en felles ressurs om hva som er gjeldende rett.

Rettspraksis.no ble opprettet etter initiativ fra Fredrik Ljone og i tillegg til anonyme bidragsytere er Håkon Wium Lie og Arthur Cideron sentrale bidragsytere.»

Det fremgår av siden at Lie er mediekontakt og Ljone er redaktør. Nettsiden åpner for at flere bidragsytere kjente og anonyme kan bidra til nettsiden. Det er forklart at det legges til rette for bidrag etter lignende prinsipper som gjelder for Wikipedia.

Wium Lie har tidligere organisert en aksjon for å gi fri tilgang til lover og forskrifter. Det er fremlagt en artikkel fra Aftenposten av 19. desember 1994 som omtaler aksjonen.

Retten legger til grunn at de saksøkte og Rettspraksis.no er et idealistisk prosjekt der formålet er å gi allmennheten tilgang til rettskilder, i denne saken er tilgangen til Høyesteretts avgjørelser tema. Det er ikke et formål å tjene penger på virksomheten.

Rettspraksis.no er ikke en juridisk person og begjæringen er rettet mot Wium Lie og Ljone personlig. Retten legger til grunn at partene er enige om at de to saksøkte har den tilstrekkelige kontroll med nettsiden, slik at de er rett adressat for forføyningen. Wium Lie og Ljone har ikke anført noe annet. Det har fremkommet at de kontrollerer selve nettstedet, noe som ga seg utslag i at de stengte nettstedet ned da de fikk kopi av begjæringen, den 31. mai 2018.

På RPs nettside under ofte stilte spørsmål står følgende om kilden for dokumentene:

«Hvem er kilden deres?»

Kilden til alle rettsavgjørelser er domstolene. Det er dommerne i hver enkelt sak som skriver rettsavgjørelsene og som vi omtaler som forfatter.

Før Rettspraksis.no ble lansert den 17. mai 2018, var det reelt sett bare to steder man kunne få tak i rettsavgjørelser; Fra den enkelte domstol som avgjorde saken og Lovdata. Det er derfor rimelig å legge til grunn at også våre rettsavgjørelser kommer fra en av dem eller begge.

Vi følger en fast linje om at vi aldri oppgir hvem som har bidratt med rettsavgjørelser og vi spør heller ikke bidragsytere om hvor rettsavgjørelsene kommer fra. Vi fokuserer på å verifisere at rettsavgjørelsene er autentiske (kildekontroll) og publisere dem. All kontakt med bidragsytere vil om ønskelig skje konfidensielt, i henhold til Redaktørplakaten og Vær Varsom-plakaten.»

Nettsiden ble lansert 17. mai 2018 og var åpen fram til 31. mai 2018, da den ble stengt etter at en hadde mottatt begjæringen, men før kjennelsen kom 1. juni.

Lanseringen ble omtalt i Advokatbladet den 23. mai. Det fremgår der at nettsiden nå består av om lag 40 000 rettsavgjørelser, det fleste fra Høyesterett. Det fremgår også at de jobber med å «frigjøre» flere rettskilder, slik som forarbeider og forvaltningspraksis. Det fremgår at avgjørelsene vil bli liggende på siden uten tidsbegrensning. I Advokatbladet 24. mai uttaler direktør i Lovdata Storm-Paulsen at en nå kartlegger hva som er lastet ned og at en vurderer hvordan en skal respondere. Han svarer ja på spørsmål om han synes RP har begått «stofftyveri».

Den 29. mai 2018 sender Ljone en e-post til Storm-Paulsen. Han skriver der:

«Debatten om frie rettskilder er som kjent startet og mye tyder på at rettsavgjørelser nå kommer til å bli fritt tilgjengelig.

Vi vil derfor oppfordre Lovdata til å sette seg i førersetet, ta kontroll på det uungåelige, ved selv publisere rettsavgjørelsene fritt for allmennheten.

Dere har de beste systemene for dette og har nå mulighet til å komme Domstoladministrasjonen i forkjøpet og unngå ytterligere eskalering av debatten.

Rettspraksis.no vil da stenges ned.»

Etter å ha mottatt kopi av forføyningen sender Ljone e-post til Oslo byfogdembetes e-postadresse, den 31. mai 2018 kl. 1503. En anfører der at begjæringen bygger på uriktig faktum og ber om å bli kontaktet av dommeren.

Nærmere om innholdet på Rettspraksis.no i tidsrommet 17. mai til 31. mai 2018 og senere endringer:

Saken for retten begrenser seg til høyesterettsavgjørelser på Rettspraksis.no.

Wium Lie fikk tilgang til Lovdatas database over høyesterettsdommer ved å laste ned data fra CD og DVD på Nasjonalbiblioteket. Bla. lastet han ned Høyesterettsavgjørelser fra Lovdatas CD utgitt høsten 2002. Denne CDen er en kopi av Lovdatas database på et gitt tidspunkt høsten 2002 og inneholder alle Høyesterettsavgjørelser som var lagt inn i Lovdata på det tidspunktet. Innholdet ble overført til Wium Lies bærbare datamaskin på Nasjonalbibliotekets lesesal. Han lastet tilsvarende ned fra DVD fra 2005 innholdende kopi av innholdet på Lovdatas database på et gitt tidspunkt i 2005. Fordi det var vanskeligheter med nedlastningen fra CDen fra 2002 valgte en å laste ned fra DVD 2005. Det ble overført en tekstfil med alle høyesterettsavgjørelsene. Det var en sammenhengende tekstfil og Rettspraksis.no måtte bruke et dataprogram for å søke å identifisere den enkelte avgjørelse, ved hjelp av søkeord. Fordi dette dataprogrammet ikke fungerte optimalt og fordi en ønsket å lansere på grunnlovsdagen var det noen tusen avgjørelser som manglet da de lanserte. Avgjørelsene fra Høyesterett hentet fra DVD 2005 lå tilgjengelige på nettsiden fra 17. mai 2018 til den stengte 31. mai 2018. I forbindelse med saken har Rettspraksis.no valgt å bytte ut dataene fra DVD 2005 med dataene fra CD 2002. Ved en relansering av nettsiden vil derfor, ifølge de saksøkte, kun avgjørelser fra Høyesterett hentet fra CD 2002 være tilgjengelige. Dataene hentet ved nedlastning fra DVD 2005 er fortsatt lagret hos Rettspraksis.no, men slik at en må ha brukernavn og passord for å komme inn også etter en relansering av nettsiden.

I tillegg til avgjørelser fra Høyesterett hentet fra CD og DVD la en den 17. mai ut Høyesterettsavgjørelser fra 2008 og framover hentet fra domstol.no og Høyesteretts sider. Disse avgjørelser er ikke omstridt i saken.

Videre ble det lagt ut 740 avgjørelser fra Høyesterett fra årene 2006 og 2007 donert av en privatperson. Avgjørelsene er opprinnelig lastet ned fra Lovdatas onlinedatabase. Partene er uenige om betydningen av dette.

I forbindelse med Lovdatas undersøkelser før forføyningen laget lovdata en rapport om hva som var lagt ut på Rettspraksis.no pr. 29. mai 2018. Det fremgår der at det var lagt ut

44 027 avgjørelser fra Høyesterett, 32 fra lagmannsrettene og 2 fra tingrettene. Det var videre 60 forekomster av ordene «Lovdatas anm», 18 forekomster av ordene «Sammendrag ved Lovdata» og 15 forekomster av «Skal trolig være [...] Lovdata.»

Forhandlinger og forlikstilbud:

Det var etter kjennelsen av 1. juni dialog mellom partene knyttet til en forliksløsning. I e-post av 29. juni 2018 fra advokat Manshaus til advokat Wessel-Aas skriver førstnevnte bla.: «For meg virker det som om Lovdata først og fremst har reagert på det man trodde var crawling, og at man fryktet at tredjeparter kunne snappe opp deres innhold og database. Dette har vi nå fått ryddet opp i, og fra rettspraksis.no er man altså innstilt på å benytte CD fra 2002 og slette innholdet fra 2005-DVD». Advokatene har telefonsamtale om saken og 2. juli sender Wessel-Aas e-post hvor det fremgår at Lovdata trenger noe tid på å komme tilbake, på grunn av sommerferien. En ber i samme e-post om at en person fra Lovdatas administrasjon gis brukertilgang til rettspraksis.no slik nettstedet ser ut i dag. Slik tilgang ble ikke gitt.

I e-post av 9. juli skriver Manshaus at:

«Fra min klient har man altså sett for seg en løsning der innholdet fra 2005-dvd er skiftet ut med 2002-cd, og slik at partene bærer egne omkostninger. For min klient har det som jeg har forklart vært avgjørende å få nettsiden opp igjen og samtidig unngå potensiell risiko/uklarhet knytte til kjennelsen som fortsatt foreligger. Når lovdata viser til at en må vente over sommeren vil det ha gått 2 til 2, 5 måneder, til tross for at forføyningen bygger på et fullstendig feilaktig faktum. Det er synd at Lovdata ikke vil bidra til å rydde opp i dette raskere, og det vil da være så kort igjen til muntlig forhandling at min klient da heller venter på at saken behandles av byfogden».

Lovdata fremmet 19. juli et forslag til forlik. Forlikforslagets to operative bestemmelser lyder:

1. FL og HWL forplikter seg til å slette fra nettstedet www.rettspraksis.no alle dokumenter (inneholdende rettsavgjørelser med videre) som stammer fra uttrekk/kopiering fra/av Lovdatas databaser på nettsidene www.lovdata.no og/eller fra Lovdatas databaser på CD og/eller DVD der det er mindre enn 15 år siden utløpet av utgivelsesåret for vedkommende CD og/eller DVD. FL og HWL forplikter seg videre til ikke å gjøre tilsvarende uttrekk/kopiering for tilgjengeliggjøring på andre nettsteder.

2. FL og HWL forplikter seg til å slette fra nettstedet www.rettsspraksis.no sammendrag av dokumenter samt metadata i form av stikkord og lovhenvisninger, som er hentet fra presentasjonen av de enkelte dokumenter i Lovdatas databaser, uavhengig av om kilden er www.lovdata.no eller CD og/eller DVD, og uansett utgivelsesår for vedkommende CD og/eller DVD.»

I e-post av 30. juli avslås tilbudet. Det vises til at det var en klar forutsetning at forlik måtte inngås før sommerferien. Videre ble det fremhevet at forslaget er formulert slik at RP «ikke en gang kan legge ut enkeltavgjørelser fra Lovdata, og går således utover det databasevernet gir grunnlag for». Det står videre at en for å løse saken krever 250 000 kroner for å dekke kostander i tillegg vil en formulering om «sletting av innhold måtte presiseres til å gjelde bruk av cd/dvd fra 2002 i stedet for 2005, og at man ellers ikke skal stå svakere hva angår retten til å legge ut avgjørelser enn uten et forlik eller avtale med Lovdata». Det bes også om at det samtykkes til publisering av Høyesteretts avgjørelser for årene 2002 til 2006.

Det kom ikke til forlik mellom partene.

Saksøker, Stiftelsen Lovdata, har i det vesentlige anført:

Vilkårene for å gi forføyning er til stede, både hovedkrav og sikringsgrunn.

Da begjæringen ble sendt inn trodde Lovdata at RP hadde brukt et dataprogram som over tid lastet ned innholdet fra Lovdatas onlinedatabase, en crawler. Vi vet nå at innholdet på begjæringstidspunktet hovedsakelig var hentet fra Lovdatas DVD fra 2005, i tillegg kommer en rekke avgjørelser fra Høyesterett fra 2006 og 2007 som er hentet fra Lovdatas onlineversjon, dette uavhengig av om RP har fått samlingen fra en tredjeperson som i sin tid tok denne ut fra onlineversjonen. Faktum på tidspunktet for begjæringen har ikke, slik som motparten anfører, endret seg. Under saksforberedelsen formulerte de saksøkte seg slik at en kunne få det inntrykk at en hadde slettet innholdet i DVD fra 2005 og erstattet det med CD fra 2002. Formuleringene i forliksdiskusjonene var ikke slik at de endelig hadde foretatt et slikt bytte. En forslo en løsning der en ville bruke CD fra 2002 i stedet for DVD fra 2005. Fra Wium Lies forklaring vet vi nå at innholdet fra DVD 2005 fortsatt er lagret hos Rettspraksis.no, og er tilgjengelig for den som har brukernavn og kode. Dataene fra DVD 2005 ligger altså der og kan lett publiseres på nytt. En vil i denne sammenheng påpeke at uttrekket fra 2005 DVD er brudd på databasevernet i seg selv.

Begge versjoner (DVD 2005 og CD 2002) ligger fortsatt lagret. En har ikke fått en bindende erklæring om at en ikke skal publisere DVD fra 2005. Tvert imot fastholder de anførselen om at det var berettiget å publisere DVD 2005. Det må legges til grunn at de mener seg berettiget til å publisere DVD fra 2005 så snart en forføyning eventuelt er opphevet.

Når de saksøkte i rettsmøtet ikke har frafalt anførselen om at de hadde og har rett til å publisere fra 2005 DVD foreligger samme faktum nå som ved kjennelsen av 1. juni. Den eneste forskjellen er at avgjørelsene ikke er hentet fra onlineversjonen. Det faktum som er relevant er derfor i praksis det samme nå som da begjæringen ble levert inn.

Det foreligger et hovedkrav. Prinsipielt anføres at de saksøkte har brutt Lovdatas databasevern etter åndsverksloven § 24 (tidligere lov § 43). Subsidiært anføres at Lovdata har et hovedkrav om at de saksøkte ikke kan publisere sammendragene til hver avgjørelse, fordi Lovdata har retten til å disponere over disse åndsverkene. Den subsidiære anførselen er aktuell for sammendrag som ikke vernes av databasevernet i § 24.

Nærmere om databasevernet:

Dette er regulert i åndsverkloven § 24, tidligere lov § 43. Loven gjennomfører databasedirektivet (direktiv 96/9/EC).

Formålet med databasevernet er å gi vern mot illojal utnyttelse av andres investeringer, se prop. 104 L (2016-2017) punkt 4.8.1. Databaseprodusenten skal beskyttes mot utrettmessig tilegnelse av resultatene av de økonomiske og faglige investeringene som er gjort, se fortalen til databasedirektivet punkt 39. Det følger også av fortalens punkt 40 at en skal sikre vern av investeringer gjort for å skaffe, kontrollere eller presentere en databases innhold.

Den som fremstiller en database har vern. Både fysiske og juridiske personer kan være fremstiller, jf. prop. 104 L (2016-2017) side 101.

Databasedirektivet gir i artikkel 1 nr. 2 en definisjon av database som «en samling selvstendige verk, data eller annet materiale ordnet på en systematisk og metodisk måte som det er individuell adgang til ved elektroniske eller andre midler». EU domstolen har i sak C-545/07 avgjort at sammenstillinger av lover og rettsavgjørelser, med metadata, herunder krysshenvisninger faller innenfor definisjon. Moduler av en database som oppfyller vilkårene nyter eget vern. Det er derfor mulig og vanlig å ha flere databaser i en database. Se C-545/07. Lovdatas database over avgjørelser fra Høyesterett utgjør derfor en selvstendig base. Det samme gjelder underkategoriene for straff og sivile saker. Også databasen over avgjørelser fra 2006 og 2007 utgjør en selvstendig base. Motpartens oppstyking av saken mht. data hentet fra 2002 og 2005 og fra privat samling i 2006 og 2007 innebærer derfor at de har brutt vernet av en rekke databaser.

Det er et krav om at databasen må være resultat av en vesentlig investering. Det skal ikke mye til før dette kravet er oppfylt. Hva som er en vesentlig investering skal vurderes kvantitativt og/eller kvalitativt, se direktivet artikkel 7 nr. 1. I C-338/02 gis følgende beskrivelse:

Investment in the creation of a database may consist in the deployment of human, financial or technical resources but it must be substantial in quantitative or qualitative terms. The quantitative assessment refers to quantifiable resources and the qualitative assessment to efforts which cannot be quantified, such as intellectual effort or energy, according to the 7th, 39th and 40th recitals of the preamble to the directive

Det må legges vekt på menneskelige, tekniske og finansielle ressurser ved vurderingen, se prop. 104 L (2016-2017) side 101.

Den nedre grensen for hva som er en vesentlig investering er lav. I direktives fortale punkt 19 sies at det å sette sammen sanger til en CD ikke er omfattet. Estelle Derclaye «The legal protection of databases» punkt 3.3.2.1 gir eksempler på rettspraksis som viser at det ikke skal mye til. Det vises også til punkt 8.1 i Rapport om databasedirektivet.

Databasevernet inkluderer investeringer til sjekk, retting og oppdatering av innhold også når dette ikke fører til endringer i innholdet i basen. Se Rapport om Databasedirektivet punkt 9.1 med videre henvisning.

I vår sak innebærer det at en ved vurderingen av om det foreligger en vesentlig investering må ta med i vurderingen arbeidet med å gå igjennom hele databasen for sjekk og kontroll. Dette gjelder både daglig vedlikehold og retting bakover i tid ved innføring av nye prinsipper. Det er hele arbeidsprosessen som må vurderes. Også gjennomgang av dokumenter som ikke blir endret som følge av gjennomgangen teller med. Eksempelvis vil en gjennomgang av alle avgjørelser når en innfører nye prinsipper for anonymisering være en del av en slik investeringsvurdering som omfatter hele basen.

Også investeringer knyttet til strukturering og organisering av stoffet, samt måten stoffet gjøres tilgjengelig på omfattes. I C-338/02 er dette omtalt slik:

“the resources used for the purpose of giving the database its function of processing information, that is to say those used for the systematic or methodical arrangement of the materials contained in that database and the organisation of their individual accessibility”.

Strukturering og organisering gjelder både det som synes for brukerne og de forhold som ligger skjult for brukerne.

Databasevernet løper ut etter 15 år, men en base som stadig forbedres og vedlikeholdes oppnår rullerende vern, se direktivet artikkel 10 tredje ledd. Det følger av forarbeidene til åndsverksloven at den norske loven også omfatter slik rullerende vern, se Ot. prp. nr. 85 (1997-1998) punkt 6.3.1. Det er den rådende oppfatning i juridisk teori at bestemmelsen i artikkel 10 tredje ledd innebærer at en vesentlig endring av databasens innhold medfører at fremstilleren oppnår ny verneperiode for alt innhold i den siste versjonen av databasen, og

ikke bare de nye elementene. Se rapport om Databasedirektivet punkt 16.1. En annen regel ville være kontrært til formålet om å beskytte investeringen og vanskelig å praktisere.

Mellom 2002 og 2005 skjedde så mye vedlikehold av hele basen at det foreligger en vesentlig investering som gir hele basen slik den fremstår på DVD 2005 vern i 15 år fra utgangen av 2005.

Databasevernet innebærer at den som fremstiller databasen får enerett til å råde over hele eller vesentlige deler av databasens innhold. Hva som ligger i vesentlige deler må vurderes kvalitativt og kvantitativt, jf. Prop. 104 L (2016-2017) punkt 4.8.1. Ved vurderingen må en huske at deler av en database kan være vernet som selvstendig database.

I Rapporten om Databasedirektivet er det i punkt 12.2.2 gitt eksempler på at 20 %, 1/6 eller 50,1 % uttrekk utgjør en kvantitativ stor del av en base.

Et uttrekk fra en database forstås som en varig eller midlertidig overføring til et annet medium av hele eller vesentlige deler av innholdet i en database, uansett på hvilken måte overføringen skjer og uansett i hvilken form, se merknadene til § 24 i Prop. 104 L. Med gjenbruk forstås det å gjøre hele eller vesentlige deler av innholdet i databasen tilgjengelig for allmennheten, enten ved spredning av eksemplarer, ved utleie, online overføring eller på annen måte, se Prop 104 L.

Også gjentatte og systematiske uttrekk eller gjenbruk av uvesentlige deler omfattes av vernet, se annet ledd i § 24, dersom dette utgjør handlinger som skader den normale bruken av databasen eller urimelig tilsidesetter fremstillerens legitime interesser. Formålet med bestemmelsen er å unngå omgåelse av vernet i første ledd. Handlingen må vurderes helhetlig og ut fra den sammenheng den skjer i. Se C-203/02. Sentralt er om bruken gir utrykk for handlinger som strider mot normal bruk.

Åndsverkloven § 14 (tidligere lovs § 9) bestemmer at rettsavgjørelsen slik den er utformet av retten ikke er omfattet av åndsverkslovens vern av åndsverk.

Det følger av forarbeidene Ot. prp. nr. 85 (1997-1998) 4.1.4.3 at en database som sådan kan falle inn under § 14 (§ 9) hvis hele basen er laget som ledd i offentlig myndighetsutøvelse. Det er ikke tilfellet for Lovdatas database. Lovdata er ikke en offentlig virksomhet og bedriver ikke offentlig myndighetsutøvelse. Dokumenter som utarbeidet av offentligmyndighet som ikke skjer som ledd i utøvelse av offentlig myndighet er uansett ikke omfattet av § 14, se prop. 104 L punkt 3.13.1. Det vises også til Ot. prp. nr. 85 (1997-1998) punkt 4.1.4.3 hvor det fremgår at en sammenstilling som er et resultat av en konsolidering av tekster som i seg selv faller utenfor vern kan være vernet. Se også NOU 1988:22 merknaden til § 9. Videre vises til Jon Bing «Databaser med offentlige dokumenter». Det vises videre til Kristiansand namsrett i avgjørelse av 27.

november 1996. Direktivet krever vern av innholdet i en database uavhengig av om dokumentene i seg selv er vernet som åndsverk. Se også C-545/07 avsnitt 70-73.

Oppsummert er det Lovdatas anførsel at en her er i kjernen av databasevernet. Investeringen det er tale om ligger langt over minstekravet, noe som også får betydning for krenkelsesvurderingen. Bevisføringen har vist at det i 2002-2005 skjedde et betydelig arbeid med scanning av eldre avgjørelser som ble lagt inn. Dette arbeidet var krevende og det ble brukt mye manuell arbeid. Det ble herunder satt inn sidetall fra Rt i eldre avgjørelser. Dette skjedde ved betydelig manuell innsats. Det skjedde også et betydelig arbeid med gjennomgang av alle sakene for å anonymisere etter nye standarder. I bilag i saken er lagt fram liste over de saker som ble berørt da en hevet nivå et på anonymiseringen. Det er viktig å merke seg at listen viser kun de avgjørelser det ble gjort endringer i og ikke alle som ble gjennomgått.

Krenkelsen i denne saken er gjort med det formål å gjøre mest mulig av rettsavgjørelser tilgjengelige for folk flest. Uttrekkene er ment å inngå i en database som etter sin art er lik Lovdatas database. Uttrekket er gjort med det forsett å bygge opp en så komplett samling som mulig. Noe en også sier utad til offentligheten.

Nærmere om de saksøktes anførsler knyttet til Lovdata som offentligrettslig organ og monopolist og anførselen knyttet til ytringsfrihet

Lovdata er åpenbart ikke offentlig myndighet. Kunngjøring av lover er det eneste eksemplet hvor lovdata ved delegasjon og avtale utfører et konkret oppdrag på vegne av offentlig myndighet. Alt øvrig har intet med offentlig myndighetsutøvelse å gjøre.

Argumentasjon rundt at Lovdata skulle ha hatt faktisk monopol på mottak av rettsavgjørelser fram til 2008, og forholdet til gjenbruksdirektivet er ikke relevant i denne saken. Det er staten som er adressat for et eventuelt krav på grunnlag av dette.

Ytringsfriheten kan ikke påberopes for å snevre inn anvendelsen av § 24 eller for å pålegge Lovdata en utleveringsplikt etter EMK artikkel 10. EMKs første tilleggsprotokoll om eiendomsretten omfatter også immaterielle rettigheter.

Som nevnt påberopes subsidiært at sammendragene av dommene er vernet som åndsverk og da i 70 år etter opphavsmannens bortgang. Skulle retten komme til at RP ikke bryter databasevernet ved å bruke dataene hentet fra DVD 2005 og/eller fra den private samlingen for 2006 og 2007, anføre at RP må fjerne sammendragene før publisering, jf. åndsverksloven §§ 1 og 2. Dette gjelder også sammendrag fra CD 2002. Mange av sammendragene oppfyller kravene til åndsverk. Dette gjelder særlig sammendrag laget av redaksjonen i Rt. Lovdata har overtatt bruken av sammendragene fra Rt fra advokatforeringen. Lovdata har fått videresalgsrettigheter til sammendragene fra advokatforeningen.

Nærmere om sikringsgrunnen:

Det foreligger sikringsgrunn både etter § 34-1 bokstav a og b.

De saksøkte har gjennom utvikling og drift og tilgjengeliggjøring av rettspraksis.no fremstilt vesentlige deler av Lovdatas database. Det foreligger en aktiv og pågående og jevnlig krenkelse av Lovdatas vern etter åndsverksloven § 24. Adferden viser at de ikke har hatt til hensikt å inngå i noen dialog med Lovdata. Den eneste kontakten før begjæringen var e-posten av 29. mai 2018 som må oppfattes som et ultimatum. De var heller ikke villige til å forlike saken i sommer. Det fremgår av forklaringen i retten at en var bevist vernet på 15 år da en først søke å laste ned CD fra 2002. Likevel valgte en å publisere stoff fra DVD 2005. Det ble også forklart i rettsmøtet at dataene fra 2005 fortsatt ligger lagret hos RP. Det er derfor nødvendig med midlertidig forføyning fordi forfølgningen og gjennomføringen av kravet eller vil bli vesentlig vanskeliggjort.

Saksøkte anså aktiviteten som lovlig før og ved lansering og anser fortsatt aktiviteten som lovlig. Dette inntrykket ble forsterket ved oversendelsen av nevnte e-post av 29. mai 2018. Det foreligger derfor et omstridt rettsforhold og forføyning er nødvendig for å avverge vesentlig skade eller ulempe. De saksøkte krenker helt sentrale rettigheter for Lovdatas inntekter og ivaretagelse av stiftelsens formål. En åpen side medfører et stor risiko for ytterligere krenkelser og påfølgende skade ved at det legger til rette for massenedlasting også fra kommersielle tredjeparter. Slik nedlastning kan skje fra utlandet og vil være nær umulig å forfølge i etterkant. For de saksøkte er en forføyning lite inngripende. En forføyning hindrer dem ikke i å fortsette den politiske kampen for tilgjengelige rettsavgjørelser. De saksøkte har til hensikt å fortsette med krenkelsene hvis de ikke stoppes.

En forføyning vil ikke stå i åpenbart misforhold til Rettspraksis.nos interesser.

Sakskostnader:

Lovdata krever at de saksøkte dømmes til å betale Lovdatas sakskostnader. Hvis retten legger til grunn at faktum har endret seg fra begjæringstidspunktet til avgjørelsestidspunktet må det få betydning for sakskostnadene, jf. Flock Midlertidig sikring og Rt 1999 side 523 og Rt 2012 side 44. Kostnadsoppgaven må derfor vurderes ut fra forholdene den 1. juni 2018 da første kjennelse ble avsagt. Hvis retten skulle komme til at vilkårene for forføyning ikke lenger er til stede på grunn av endringer, skal Lovdata likevel tilkjennes fulle omkostninger. Det er ikke grunnlag for å gjøre unntak etter tvisteloven § 20-2 tredje ledd. Det er en høy terskel etter denne bestemmelsen, det kreves tungtveiende grunner.

Forføyningen bør ta utgangspunkt i formuleringen av påbudene i forlikstilbudet punkt 1 og 2.

Lovdata la ned slik påstand:

1. Begjæringen tas til følge
2. Håkon Wium Lie og Fredrik Ljone dømmes in solidum til å betale sakskostnader til Stiftelsen Lovdata

De saksøkte har i det vesentlige anført:

Vilkårene for midlertidig forføyning er ikke til stede. Lovdata har ikke noe hovedkrav, verken knyttet til åndsverksloven § 24 om databasevern eller etter åndsverkslovens alminnelige regler knyttet til sammendragene. Det foreligger heller ikke sikringsgrunn og inngrepet er disproporsjonalt.

Situasjonen nå er at en er klar til å relansere nettsiden med avgjørelser fra Høyesterett hentet fra CD 2002, og 740 avgjørelser fra en privat giver fra 2006 og 2007. I tillegg kommer avgjørelser fra Høyesterett fra 2008 og framover som er hentet fra Høyesteretts egne sider. Den omstridte perioden gjelder derfor bare årene 2003, 2004, 2005, 2006 og 2007. Det er ikke som i begjæringen snakk om 40 000 avgjørelser hentet fra Lovdatas online database. Korrekt faktum er betydelig annerledes enn beskrevet i begjæringen av 31. mai 2018. En har ikke slettet dataene fra DVD 2005, men har ikke til hensikt å offentliggjøre disse med mindre kjennelsen fra byfogden tar stilling til spørsmålet og kommer til at dataene ikke er beskyttet. Det er i så fall tale om kun avgjørelser fra de siste tre årene 2003, 2004 og 2005, ca. 3000 avgjørelser.

Det foreligger ikke sikringsgrunn. Enhver kan låne CD fra 2002 og laste ned. Saken gjelder derfor ikke lenger avgjørelser på RP fra 2002 og tidligere. For årene 2006 og 2007 gjelder det 740 avgjørelser. Når RP nå har tilpasset seg Lovdatas anførsel gjelder saken derfor i realiteten kun disse 740 avgjørelsene. Hvis DVD 2005 har betydning er det tale om kun 3 000 ekstra avgjørelser. RP er ikke en kommersiell konkurrent eller fare for lovdata. Det foreligger derfor ikke sikringsgrunn.

CD 2002 er lovlig kopieringsgrunnlag, fordi databasevernet er tidsbegrenset til 15 år.

Når det gjelder DVD 2005 må en legge til grunn at en for DVD 2005 kun har overført en flat tekstfil og ikke metadata, eksempelvis lenker.

Lovdata har ikke i tilstrekkelig grad dokumentert kvalitet og kvantitet knyttet til sin investering i basen. Bevisene gir ikke grunnlag for å konkludere med at det foreligger en vesentlig investering. Det som er gjort i perioden mellom utgivelsen av CD 2002 og DVD 2005 utgjør ikke en tilstrekkelig investering til at hele DVD 2005 utgjør en selvstendig base. Det innebærer at alle data på DVD 2005 fram til utgivelsestidspunktet høsten 2002 kan brukes fritt.

Data etter 2002 og fram til 2008 kan hentes ut uten å krenke databasevernet, fordi Lovdata i perioden fram til 2008 var monopolist og utøve offentligrettslig myndighet samt i realiteten ble brukt av alle standsmyndigheter for å formidle rettsavgjørelser.

Lovdata er et offentlig organ eller redskap for det offentlige. Derfor har Lovdata informasjonsplikt og plikt til å utlevere Høyesterettsdommer og andre avgjørelser. Uansett må Lovdata posisjon fram til 2008 være relevant ved tolkningen av databasevernets omfang jf. åndsverksloven § 24.

At Lovdata er redskap for offentlig myndighet og offentlig organ støttes av at Lovdata er omfattet av offentlighetsloven. Offentlighetsloven § 2 bokstav d innebærer at Lovdata er omfattet av offentlighetsloven. Staten velger mer en halvparten av styremedlemmene. Unntaket i annet ledd for rettssubjekt som hovedsakelig driver næring i direkte konkurranse med og på samme vilkår som private må tolkes strengt, jf. Frihagen 2009 punkt 4.3. Det følger av forarbeidene NOU 2003:30 at virksomhetens art, styringsform, monopolsituasjon og grad av offentlig politikk er sentrale kriterier ved avveiningen. Hvis det foreligger delvis konkurranse må en vurdere helheten. Det er sentralt at Lovdata fram til 2008 hadde faktisk monopol på å motta avgjørelser fra domstolene og at Lovdata er opprettet for å ivareta viktige fellesskapsoppgaver, ikke bare kunngjøring av lover. Lovdatas formål er å være en allmenntilgjengelig stiftelse som skal drive et rettslig informasjonssystem. Databasen over lover og forskrifter kan ikke pantsettes eller bli utsatt for kreditorbeslag. Ved oppløsning faller lovdatas base tilbake til Justisdepartementet og juridisk fakultet ved UiO.

Norsk Lovtidend er en sentral del av Lovdatas system. Lovdata har den eneste basen over lover og forskrifter med fullstendig positiv og negativ troverdighet. Antallet dokumenter er meget stort og det skjer oppdateringer hver dag og i et stort omfang hvert år. Halvparten av de 30 millioner oppslagene på Lovdatas sider gjelder lovene. Kunngjøring av lover ved utgivelse av Norsk Lovtidend er direkte utøvelse av offentlig myndighet.

Det støtter videre at Lovdata er et redskap for det offentlige/et offentlig organ, at Lovdata i perioden fram til 2008 i realiteten mottok rettsavgjørelser fra hele domstolsapparatet eksklusivt. Det er dokumentert i saken at andre aktører fikk avslag og ble henvist til en ordning der Lovdata videreformidlet avgjørelser. Denne ordningen opphørte i 2004. For Høyesterett har denne eksklusive tilgangen omfatte alle avgjørelser siden 1987 og fram til 2008. Videre har Lovdata mottatt sammendrag og metadata fra ting- og lagmannsrettene.

Lovdata har blitt ansett som offentlig organ av de berørte offentlige organer. Der er historisk ikke stilt krav til Lovdata for å få tilgang. Lovdata har nytt godt av særordninger som ikke er kommet andre aktører til del. Det må legges til grunn at Lovdata fram til 2008 ikke hadde konsesjon for behandlingen av data.

Konklusjonen må være at Lovdata er omfattet av offentlighetsloven og at Lovdata på grunn av sin særstilling fram til 2008, som eneste mottaker av rettsavgjørelser, og som redskap for det offentlige, må omfattes av en informasjonsplikt.

Lovdata har informasjonsplikt. Etter offentlighetsloven § 8 skal innsyn som hovedregel være gratis. Offentlighetsloven § 9 gir rett til innsyn i databaser. Dessuten har Lovdata plikt til å utøve meroffentlighet, jf. § 11. Lovdata har selv mottatt betydelig informasjon fra domstolene som følge av en liberal praktisering av meroffentlighet, både med hensyn til hvilke avgjørelser de har fått og mht. at en ikke har måtte be om innsyn for hvert dokument, men har fått avgjørelsene systematisk fra domstolene. Andre har krav på samme meroffentlighet, ut fra ikke diskrimineringssynspunkter. Derfor har Lovdata plikt til å utlevere informasjon de har fått fra domstolene, herunder Høyesterett. Uansett må disse synspunkter føre til at Lovdata må tåle at avgjørelser fra Høyesterett hentet fra deres DVD/CD og Onlinebase blir publisert.

Også forbudet mot diskriminering tilsier at Lovdata ikke har noe hovedkrav. Særbehandlingen av Lovdata i perioden fram til 2008 var en usaklig forskjellsbehandling. Grunnloven § 98, EMK artikkel 14 lest i sammenheng med artikkel 10 og 6 og offentlighetsloven § 6 gir uttrykk for forbud mot usaklig forskjellsbehandling. Denne forskjellsbehandlingen må i denne saken få den betydning at Lovdata ikke kan kreve stans av publisering av Høyesterettsavgjørelser, både på selvstendig grunnlag, men også som tolkningsmoment når åndsverksloven § 24 skal anvendes. Databasevernet er i stor grad et investeringsvern. Fram til 2008 var særfordelene så store at det må redusere kravet på slikt investeringsvern.

Offentlighetsloven § 6 er ny i loven, men gir uttrykk for et tidligere ulovfestet forvaltningsrettslig prinsipp. Sammenlignbare innsynsbegjæringer skal behandles likt, meroffentlighet skal praktiseres likt. Forbudet mot diskriminering gjelder både vilkår som stilles og måten det gis innsyn på.

Det er en sentral del av ytringsfriheten etter EMK artikkel 10 at en har rett til å gi og motta informasjon. Dette følger også av Grunnloven § 100. Alle har rett til innsyn i offentlige dokumenter og det skal legges til rette for et åpent og opplyst offentlig ordskifte. Innsyn i avgjørelser fra Høyesterett er sentralt når dette formålet skal oppfylles. Innsyn i Høyesteretts avgjørelser er viktig for flere ulike aktører.

Innsyn er viktig for pressen. Små mediebedrifter har ikke råd til å betale for tilgang til LovdataPro. Presseorganene forskjellsbehandles. Den som saksøkes eller vurderer å saksøke noe har behov for å orientere seg om sine rettigheter, ikke bare gjennom å lese lovteksten, men også ved kunnskap om hvordan Høyesterett har praktisert loven. For den alminnelige borger er det viktig med innsyn for å kunne forutsi sin rettsstilling, uavhengig av søksmål.

I rettsaker er det viktig at ikke bare domstolene har tilgang til alle Høyesterettsavgjørelser, men at også enhver aktør har slik tilgang slik at korrekte argumenter kan formidles. Dette har en side til EMK artikkel 6 som krever at alle aktørene i en rettsak skal ha tilgang til samme virkemidler, (Equality of arms, access to court).

EMK artikkel 10 sikre ikke bare retten til å ytre seg. EMD har utviklet en lære der bestemmelsen også gir rett til å få informasjon. Se oppsummering i Rt 2015 side 1467.

Om retten ikke skulle legge til grunn at reglene referert foran gir direkte rett til avgjørelser, må reglene ha betydning ved tolkningen av databaservernet i § 24 og forholdet til § 14.

Nærmere om forholdet mellom åndsverksloven § 14 og § 24

Åndsverksloven § 14 (tidligere § 9) er en selvstendig regulering som gir uttrykk for et viktig prinsipp om at dokumenter som er laget som ledd i utøvelse av offentlig myndighet ikke kan unndras offentligheten via reglene om åndsverk. Prinsippene i § 14 må vurderes konkret opp mot regelen i § 24, når det skal avgjøres hvilken regel som gjelder i det enkelte tilfellet. De hensyn som er anført over kommer da inn med styrke. En rent privat aktør, slik som Gyldendal rettsdata, har beskyttelse for sin database etter § 24, men Lovdata er som vist over i en annen situasjon. Basen er bygget opp fram til 2008 da Lovdata var i en særstilling.

Det offentliges informasjonsansvar taler for at regelen i § 14 må slå igjennom i Lovdatas tilfelle, for avgjørelser før 2008. I Ot. prp. nr. 85 (1997-1998) punkt 4.1.4.3.4 står det bla:

«På enkelte sentrale områder for det offentliges oppgaver, som veiledning til almenheten om rettigheter og plikter basert på offentlige vedtak, vil også de bearbeidede sammenstillinger av slik informasjon kunne omfattes av § 9, når bearbeidingen fortas av det offentlige eller på det offentliges vegne».

Forarbeidene forutsetter at det offentliges informasjonsformidling må øke i takt med utviklingen.

Materialet fra 2003 til 2007 utgjør ikke en vesentlig del av Lovdatas database:

Hvis en legger til grunn at DVD 2005 er del av vurderingstemaet, så utgjør avgjørelser hentet fra denne som er ekstra i forhold til CD 2002 få avgjørelser i en periode på 3 år. Det er ikke tale om en vesentlig del av basen. Den private samlingen på 740 dommer er ikke omfattet av databaservernet. Den utgjør ingen vesentlig del kun 740 avgjørelser av samlet 78 106. Det er heller ikke påvist at det er gjort et systematisk uttrekk fra 4 299 avgjørelser i den aktuelle perioden.

Det foreligger ikke sikringsgrunn i saken:

Høyesteretts avgjørelser er allerede tilgjengelige på DVD som enhver kan låne. Avgjørelsene på DVD fra 2005 har kort tid igjen av vernetiden. Rettspraksis.nos nettider har ikke positiv og negativ troverdighet. Det er tale om en portal for privatpersoner. Nettsiden er ikke noen reell konkurrent til LovdataPro i det profesjonelle markedet. Selve avgjørelsene er etter sin art vernet etter § 14 og ikke § 24. Det er ikke tale om 40 000 avgjørelser over 182 år, men i praksis kun et utvalg avgjørelser i tidsrommet etter 2002 og til 2008.

Om den subsidiære anførselen knyttet til sammendrag:

Lovdata har kun kjøpt en ikke eksklusiv lisens til sammendragene. Det er ikke godtgjort at Lovdata besitter rettighetene utover en slik bruksrett. Det er ikke godtgjort i saken at den enkelte forfatter har overdratt retten til sammendragene til advokatforeningen. Det er derfor ikke godtgjort en ubrutt rekke av overdragelser. Det er da ikke godtgjort at Lovdata kan håndheve retten til sammendragene. Det vise til lovens § 67 som sier at det kun overdras de rettigheter som fremgår av avtalen.

Det er kun godtgjort at materialet inneholder 18 tilfeller av «Sammendrag ved Lovdata».

Mange av sammendragene er kun gjengivelser av rettens innledning og har ikke verkshøyde og er derfor ikke vernet.

Ved vurderingen må retten legge til grunn at det er tale om en ny anførsel som kom mot slutten av en tre måneders forberedelse til rettsmøtet.

Om sakskostnader:

Lovdata er å bebreide for at det kom til sak. Hadde de tatt kontakt før innsendelse av begjæringen ville det ikke blitt noen sak. Det må også tas med i vurderingen at Lovdata først i samme uke som rettsmøtet frafalt anførselen om at CD 2002 også var omfattet av vernet. Det er tale om en enkel regel om 15 års vernetid som Lovdata burde erkjent før.

Det kan ikke legges vekt på Lovdatas forlikstilbud. Det ble forhandlet før sommerferien, og RP understreket at en måtte ha et forlik før sommerferien. RP ønsket forlik der en tok utgangspunkt i at CD 2002 falt utenfor vernet. Det ønsket ikke Lovdata, ut fra feil vurdering av rettsstilstanden.

Ved vurderingen må en legge til grunn at en står overfor to idealistiske enkeltpersoner som har tatt tak i et stort og viktig problem.

RP hadde spart betydelig tid og kostnader hvis Lovdata selv hadde bidratt til å belyse sin posisjon som monopolist heller enn å anføre at de driver virksomhet på linje med andre i markedet.

De saksøkte la ned slik påstand:

1. Begjæringen om midlertidig forføyning fra Lovdata forkastes
2. Forføyningen oppheves
3. Stiftelsen Lovdata dømmes til å betale Fredrik Ljone og Håkon Wium Lie sakens omkostninger innen 14 dager fra forkynnelsen av kjennelsen.

Rettsens bemerkninger:

Kort innledning om faktum:

Saken er begrenset til spørsmål om RP har krenket Lovdatas databasevern og retts til åndsverk knyttet til avgjørelser fra Høyesterett. Retten drøfter derfor ikke spørsmålet om avgjørelser fra lagmannsrettene og tingrettene. Årsaken til denne begrensningen er at RP inneholder få og spredte avgjørelser fra underrettene.

Etter bevisføringen legger retten til grunn at RPs nettsider i perioden 17. mai 2018 til 31. mai 2018 ga publikum tilgang til over 40 000 avgjørelser fra Høyesterett hentet fra Lovdatas DVD fra 2005 og 740 avgjørelser fra Høyesterett for årene 2006 og 2007 hentet fra en privat samling. Det finnes bevist at disse 740 avgjørelsene er hentet fra Lovdatas database over avgjørelser fra Høyesterett. Det er ikke RP som har hentet dem, men de har mottatt avgjørelsene fra en person som selv har hentet dem fra Lovdatas databaser. Dessuten inneholdt nettsidene avgjørelser fra Høyesterett for årene 2008 og fremover hentet fra Høyesteretts nettsider og/eller domstol.no. Disse avgjørelsene er altså ikke hentet fra Lovdatas database. Det er enighet mellom partene om at det ikke kan legges til grunn at RP har hentet avgjørelser direkte fra Lovdatas onlinedatabase ved hjelp av en crawler, dvs. et dataprogram som over tid laster ned bolker med avgjørelser i slike mengder at nedlastingen ikke fangs opp av Lovdatas overvåkning.

En gang i perioden 1. juni og fram til rettsmøte har RP byttet ut informasjonen fra DVD 2005 med informasjon fra CD 2002, likevel slik at RP har informasjonen fra DVD 2005 i behold på sine lagringsmedier, slik at avgjørelsene kan publiseres hvis retten skulle kommet til at slik publisering er lovlig.

På avgjørelsestidspunktet har RP klar for publisering avgjørelser fra Høyesterett i perioden 1836 til 2002 hentet fra CD 2002 og de nevnte 740 avgjørelser fra 2006 og 2007. I tillegg kommer avgjørelser fra Høyesterett fra 2008 og fram til 2018.

Spørsmålet om Lovdatas database over avgjørelser fra Høyesterett er vernet etter åndsverksloven § 24:

Åndsverksloven § 24 lyder:

«Den som fremstiller en database, som for eksempel et formular, en katalog, en tabell, et program eller lignende arbeid, hvor innsamling, kontroll eller presentasjon av innholdet innebærer en vesentlig investering, har enerett til å råde over hele eller vesentlige deler av databasens innhold ved uttrekk fra eller gjenbruk av databasen.

Eneretten etter første ledd gjelder tilsvarende ved gjentatt og systematisk uttrekk eller gjenbruk av uvesentlige deler av databasen, dersom dette utgjør handlinger som skader den normale bruken av databasen eller urimelig tilsidesetter fremstillerens legitime interesser.

Eneretten til en database som nevnt i første ledd varer i 15 år etter utløpet av det året databasen ble fremstilt. Dersom databasen i løpet av dette tidsrommet offentliggjøres, varer vernet i 15 år etter utløpet av det året databasen første gang ble offentliggjort.

Er databasen som nevnt foran, helt eller for en del gjenstand for opphavsrett, kan også denne gjøres gjeldende.

Bestemmelsene §§ 3 tredje ledd, 4, 8 til 10, 14, 26 til 29, 33 til 36, 40, 41 fjerde og femte ledd, 43 til 58 og 62 til 66 gjelder tilsvarende.

Avtale som utvider fremstillerens rett etter første ledd til en offentliggjort database kan ikke gjøres gjeldende»

Partene er enige om at det for denne saken ikke har betydning at den tidligere åndsverksloven § 43 ble erstattet med den ny åndsverksloven § 24 pr. 1. juli.

I Prop. 104 L (2016-2017) fremgår følgende i spesialmerkningen til bestemmelsen:

«Bestemmelsen viderefører gjeldende § 43 («katalogregelen») om vern av databaser og lignende arbeider og er nærmere omtalt i punkt 4.8.1. Det er foretatt flere endringer i bestemmelsen. Gjennomgående er dette endringer som innebærer at ordlyden i større grad enn i gjeldende bestemmelse legges tettere opp til begrepsbruken i databasedirektivet (96/9/EF). Endringene vil ikke innebære vesentlige endringer i gjeldende rett. Departementets alminnelige merknader finnes i punkt 4.8.5. Det vises for øvrig til merknadene til bestemmelsen i Ot.prp.nr.85 (1997–1998) s. 40 flg. sammenholdt med Ot.prp.nr.26 (1959–1960) s. 96 flg.»

Som det fremgår er formålet å gjennomføre databasedirektivet. Ved tolkningen har derfor rettskilder knyttet til dette direktivet betydning.

I spesialmerkningene til § 24 gis en definisjon av database:

«Med database forstås en sammenstilling av verk, data og annet materiale, som er ordnet systematisk eller metodisk, og som kan konsulteres individuelt på elektronisk eller annen måte, jf. databasedirektivet artikkel 1 nr. 2».

Lovdatas onlinedatabase og uttrekkene fra CD 2002 og DVD 2005 som viser basens innhold på to gitte tidspunkter i 2002 og 2005 er en *«sammenstilling av verk, data og annet materiale, som er ordnet systematisk eller metodisk, og som kan konsulteres individuelt på elektronisk eller annen måte»*. Basen over Høyesterettsavgjørelser er en sammenstilling av data som er ordnet systematisk og metodisk, herunder med sammendrag, metadata og krysshenvisninger.

Spørsmålet er etter dette om *«innsamling, kontroll eller presentasjon av innholdet innebærer en vesentlig investering»*, for Lovdata.

Retten finner bevist at innsamling, kontroll og presentasjon av innholdet i Lovdatas database over høyesterettsavgjørelser utgjør en slik vesentlig investering. Etter bevisføringen legger retten til grunn at oppbyggingen av basen over avgjørelser fra Høyesterett alene er resultatet av minst 52 årsverk og at det medgår ett årsverk hvert år til oppdatering og vedlikehold. I tillegg kommer kostnader til teknisk personell og utstyr. Retten viser til beskrivelsen over om hvordan Lovdata over tid har bygget opp basen over høyesterettsavgjørelser ved å skanne inn avgjørelser fra Norsk Retstidende og siden 1987 ved å motta avgjørelser fra Høyesterett via en datalinje. Det vises til beskrivelsen over om hvordan Lovdata arbeider med hver enkelt avgjørelse mht. sammendrag, anonymisering, krysshenvisninger mv. Det samlede arbeidet med Lovdatas database over avgjørelser fra Høyesterett oppfyller kriteriene i § 24 (og gamle § 43) for enerett som beskrevet i bestemmelsen.

Det fremgår av forarbeidene at bestemmelsen må tolkes i lys av direktivet. Direktivets fortale punkt 19 viser at terskelen ikke er høy. I «The legal protection of databases» viser Derclaye til saker hvor grensen er vurdert, se punkt 3.3.2.1 side 76 flg. Den refererte rettspraksis viser at Lovdatas database ligger klart innenfor kravet til vesentlig investering.

Etter dette er det rettens konklusjon at Lovdatas onlinedatabase over avgjørelser fra Høyesterett er en database som er vernet etter § 24. I vår sak innebærer det at databasen er vernet herunder for årene 2006 og 2007 hvor det er foretatt uttrekk av 740 avgjørelser. Disse er yngre enn 15 år slik at spørsmålet om rullerende vernetid ikke kommer på spissen.

Det neste spørsmålet er om lovdatas database over avgjørelser fra Høyesterett som fremkommer på DVD fra 2005 også er vernet. Retten legger for vurderingen til grunn at innholdet på DVD 2005 gir et øyeblikksbilde av innholdet i Lovdatas database på tidspunktet for kopiering over på DVDen. Lovdatas database over avgjørelser fra Høyesterett slik den forelå i 2005 oppfyller også kravet til database og vesentlig investering. Fram til 2005 har det medgått et betydelig antall årsverk og andre ressurser for å bygge opp basen, slik at også basen for 2005 er vernet etter § 24.

Partene er enige om at basen som er lagret på CD fra 2002 ikke lenger er vernet, jf. § 24 tredje ledd om vernetid på 15 år. Spørsmålet retten må ta stilling til er om databasen på DVD 2005 i sin helhet er vernet, eller om det kun er data oppstått etter utgivelsen i 2002 og som er kommet i tillegg i DVD 2005 som er vernet. Dette reiser spørsmål rullerende vernetid og omfanget av et slikt rullerende vern.

Retten finner bevist at det etter utgivelsen av CD i 2002 og fram til utgivelsen av DVD 2005 skjedde betydelige endringer i Lovdatas database over avgjørelser fra Høyesterett. Nye avgjørelser er mottatt fra Høyesterett og behandlet som beskrevet over, under innledningen. Det har i vitneforklaringene fremkommet at en i perioden fortsatte arbeidet med innskanning av gamle avgjørelser. Videre ble det gjort et betydelig arbeid knyttet til anonymisering av saker i denne perioden. Det ble foretatt fornyet vurdering også av eldre saker i forbindelse med at en innførte nye prinsipper for anonymisering av avgjørelser. Alle avgjørelsene i basen ble gjennomgått i den forbindelsen. Det var særlig en beslutning om å anonymisere fødselsdatoer som førte til en omfattende gjennomgang. I tillegg kommer det alminnelige vedlikeholdet av basen ved at linker og metadata stadig oppdateres når nye rettskilder legges inn. Samlet finner retten det bevist at det mellom 2002 og 2005 skjedde mye arbeid med systematisering, innsamling og presentasjon av avgjørelsene i databasen, også avgjørelser som eksisterte på CD 2002 var del av dette arbeidet. Retten er kommet til at det arbeid som ble lagt ned i perioden 2002 til 2005 innebærer en vesentlig endring og innebærer en vesentlig nyinvestering i databasen.

Databasedirektivet artikkel 10 nr. 3 gir en regel om rullerende vern:

«Enhver vesentlig endring, vurdert kvalitativt eller kvantitativt, av en databases innhold, herunder enhver vesentlig endring som følge av flere på hverandre følgende utvidelser, strykninger eller endringer som innebærer at databasen betraktes som en vesentlig nyinvestering, vurdert kvalitativt eller kvantitativt, skal medføre at databasen som oppstår som følge av investeringen, kan omfattes av sin egen vernetid.»

Denne regelen fremkommer ikke av ordlyden i § 24 (tidligere § 43). I Ot. prp. nr. 85 (1997-1998) skriver departementet i punkt 6.3.1:

«Hvis det gjøres endringer, tilføyelser m.m i et eksisterende arbeid, kan dette tenkes å gi grunnlag for å konstatere at det foreligger et nytt arbeid som kvalifiserer til sin egen, selvstendige vernetid. Etter direktivet vil dette gjelde der det gjøres vesentlige endringer i databasen, når endringene i seg selv er resultatet av en vesentlig investering. Det samme vil etter § 43 gjelde der det skjer endringer i et slikt omfang at den endrede databasen eller katalogen inneholder et større antall nye opplysninger, jf de alternative kriterier for katalogvern.»

Departementet ser ikke grunn til å forskjellsbehandle de arbeider som er vernet etter § 43 med hensyn til varigheten av vernet, selv om direktivet kun regulerer databaser. Direktivets vernetid vil derfor foreslås for alle arbeider etter § 43.»

Forarbeidene viser at § 24 første ledd (og tilvarende bestemmelse i § 43) må lese slik at den nye databasen som oppstår etter en vesentlig endring som resultat av en vesentlig investering gis vern i en ny 15 årsperiode. Dette er tilfellet i denne saken.

Den nye verneperioden må slik loven og forarbeidene er formulert gjelde hele den nye databasen som oppstår etter en slik vesentlig nyinvestering. Det foreligger da et «*nytt arbeid som kvalifiserer til sin egen, selvstendige vernetid*». EU-kommisjonen har utgitt rapporten «*Study in support of the evaluation of Directive 96/9/EC on the legal protection of databases*» (heretter rapport om databasedirektivet). I punkt 16.1 beskrives at den rådende oppfatningen er at hele databasen får nytt vern. En annen løsning ville også være vanskelig å praktisere. Formålet med databasevernet, som er et investeringsvern taler for at hele databasen får et nytt vern når det foreligger en vesentlig endring på grunnlag av en vesentlig nyinvestering.

Retten finner bevist at endringene fra 2002 og til 2005 er så omfattende og gjennomgående og dermed vesentlige og er resultat av en vesentlig investering, slik at hele databasen slik den fremstår i DVD 2005 har nytt vern som løper i 15 år.

Etter dette er det rettens konklusjon at data hentet fra DVD 2005 og at avgjørelser fra årene 2006 og 2007 hentet fra onlinedatabasen er omfattet av databasevernet i § 24.

Spørsmålet om rettspraksis.no har krenket Lovdatas enerett etter § 24.

Når retten har konkludert med at dataene fra DVD 2005 og dataene fra onlinedatabasen fra 2006 og 2007 er vernet blir spørsmålet om RP har krenket eneretten.

Databasevernet gir en enerett til å råde over «*hele eller vesentlige deler av databasens innhold ved uttrekk fra eller gjenbruk*», jf. § 24 første ledd. Retten vurderer først om det foreligger uttrekk fra vesentlige deler av databasen eller gjenbruk av vesentlige deler.

I spesialmerkningene til § 24 er begrepet «*uttrekk*» beskrevet slik:

«Uttrekk forstås som en varig eller midlertidig overføring til et annet medium av hele eller vesentlig deler av innholdet i en database, uansett på hvilken måte overføringen skjer, og uansett i hvilken form.»

Samme sted er «gjenbruk» beskrevet slik:

«Med gjenbruk skal forstås det å gjøre hele eller vesentlige deler av innholdet i databasen tilgjengelig for allmennheten – enten ved spredning av eksemplarer, ved utleie, ved online overføring eller overføring på annen måte».

Retten har funnet bevist at RP foretok et uttrekk av over 40 000 avgjørelser fra Høyesterett fra DVD 2005 og overførte dette til RPs lagringsmedium. Det må legges til grunn at dataene fortsatt ligger lagret hos RP. Retten finner videre bevist at det er tale om vesentlig deler av innholdet i en database, basen over avgjørelser fra Høyesterett slik den forelå i DVD 2005. Vesentlighetskriteriet skal vurderes både kvalitativt og kvantitativt. Det finnes bevist at disse dataene er resultat av en vesentlig investering fra Lovdatas side. Det er tale om mange årsverk som har gått med til å samle inn, sammenstille, kontrollere og presentere en rekke høyesterettsavgjørelser.

Retten er derfor kommet til at RP har krenket Lovdatas enerett ved uttrekk av avgjørelsene fra DVD 2005. Uttrekk er en selvstendig kategori ved siden av «gjenbruk». Det er derfor ikke avgjørende at RP sier at de ikke vil publisere avgjørelsene som ligger lagret hos RP. En publisering i fremtiden (innenfor vernetiden) vil omfattes av «gjenbruk». Betydningen av at RP har sagt at de ikke kommer til å publisere data fra DVD 2005 kommer retten tilbake til under vurderingen av sikringsgrunnen. Retten finner det dessuten bevist at det forelå «gjenbruk» av vesentlige deler av en database fra 17. mai 2018 til 31. mai 2018, da avgjørelsene hentet fra DVD 2005 var alminnelig tilgjengelig.

Retten må så vurdere om publiseringen av 740 avgjørelser fra Høyesterett fra 2006 og 2007 utgjør en krenking av Lovdatas enerett etter § 24 (tidligere § 43). Retten finner bevist at den som har donert avgjørelsene til RP har lastet disse ned fra Lovdatas onlinedatabase. Dette er ubestridt mellom partene.

RP har gjort avgjørelsene tilgjengelig for allmennheten. Avgjørende blir om de 740 avgjørelsene utgjør «vesentlige deler av innholdet i databasen».

Det fremgår av Lovdatas årsmelding for 2007 en tabell som viser mottatte avgjørelser fra domstolene. Det fremgår at Lovdata mottok 90 sivile saker fra HR i avdeling og 976 sivile fra ankeutvalget i 2006 tilsvarende tall for straffesaker var hhv. 81 og 1007 for året 2006. Samlet antall avgjørelser for 2006 mottatt fra Høyesterett er da 2 154 saker, hvorav 171 fra Høyesterett i avdeling eller plenum. Tallene for 2007 er i tabellen ikke helt oppdatert, men viser at samlet antall avgjørelser for både avdeling og ankeutvalg i sivile og straffesaker var 2 145 saker. For 2007 var sakene i avdeling 184. De 740 avgjørelsene utgjør omlag 16 % av de samlede avgjørelser for disse to årene. I begjæringen om etterfølgende muntlig

forhandling opplyses på side 11 at «Det er kun lastet opp avgjørelser som er publisert i rettstidende».

Det må foretas en kvalitativ og kvantitativ vurdering. Omlag 16 % av avgjørelsene for de aktuelle årene er publisert. Etter bevisføringen legger retten til grunn at det er tale om en samling avgjørelser som ikke er komplett for et visst tidsrom, men av mer spredt karakter. Nyttan av tilgangen til disse avgjørelsene er kvalitativt mer begrenset enn nytten av tilgang til en mer komplett base over Høyesteretts avgjørelser for de aktuelle årene. På den annen side er det tale om avgjørelser publisert i Rt. noe som peker i retning av at kvaliteten av utdraget er godt.

I rapporten om databasedirektivet punkt 12.2.2 refereres rettspraksis. Det refereres her en sak hvor uttrekk av 1/6 av en base (16.67 %) er vesentlig. Det kan tale for at det foreligger vesentlig gjenbruk. En må også vurdere den sammenheng avgjørelsen kom i. Rettspraksis.no inviterte til dugnad der allmennheten ble invitert til å bidra. På en slik bakgrunn bør det av hensyn til beskyttelsen av databasen ikke kreves for mye kvantitativt. Ved vurderingen må det også legges vekt på at begrepet vesentlig er relativt til hvilken database en vurderer. Som påvist over skal det ikke mye til før en står overfor en beskyttet database. Det sentrale formålet er å beskytte investeringen databasen krever. Lovdatas database over avgjørelser fra Høyesterett inneholder en rekke underbaser med selvstendig vern. Etter en totalvurdering er retten derfor kommet til at «gjenbruken» gjelder en vesentlig del av den aktuelle database.

Uansett omfattes uttrekket og gjenbruken av § 24 andre ledd. Det foreligger i saken gjentatt gjenbruk og uttrekk. Det vises til at uttrekket fra DVD 2005 og mottaket av og publiseringen av 2006 og 2007 avgjørelsene er to gjentatte uttrekk fra basen. Disse gjentatte uttrekkene var ledd i en aksjon der en la til rette for at en skulle bygge opp en base basert på en rekke større og mindre bidrag. Andre ledd skal hindre omgåelser av vernet i førte ledd. Her foreligger en lik omgåelse som urimelig tilsidesetter Lovdatas legitime interesser. Det er ikke tale om normal bruk av basen, men en systematisk innsamling av til sammen vesentlige deler, hvor formålet var å samle alle avgjørelser fra Høyesterett.

Etter dette har retten kommet til at RP fra 17. mai 2018 til 31. mai 2018 brøt Lovdatas enerett ved «gjenbruk» av avgjørelser fra DVD 2005 og de nevnte avgjørelser fra 2006 og 2007. Videre har rettspraksis fra nedlastingen av avgjørelser fra DVD 2005 og fram til i dag foretatt og opprettholdt et «uttrekk» som uavhengig av publisering er brudd på Lovdatas enerett iht. åndsverksloven § 24.

De saksøkte har anførte en rekke argumenter til støtte for en innskrenkende tolkning av åndsverksloven § 24. Retten vil i det følgende vurdere disse argumentene.

Forholdet mellom § 24 og § 14 i åndsverksloven:

Retten begynner først med spørsmålet om forholdet mellom åndsverksloven § 14 og § 24 (tidligere § 9 og § 43).

Åndsverkloven § 14 gir regler om åndsverk som ikke har opphavsrettslig vern. Bestemmelsen lyder:

«Lover, forskrifter, rettsavgjørelser og andre vedtak av offentlig myndighet er uten vern etter denne loven. Det samme gjelder forslag, utredninger, uttalelser og lignende som gjelder offentlig myndighetsutøvelse, og er avgitt av offentlig myndighet, offentlig oppnevnt råd eller utvalg, eller utgitt av det offentlige. Tilsvarende er offisielle oversettelser av slike tekster uten vern etter denne loven.

Åndsverk som ikke er skapt særskilt til bruk i dokumenter som nevnt i første ledd, og som det siteres fra eller som gjengis i særskilt vedlegg, omfattes ikke av denne bestemmelsen. Første ledd gjelder heller ikke lyrikk, musikkverk eller kunstverk».

Det følger av Prop. 104 L (2016-2017) spesialmerknaden at bestemmelsen er en videreføring av tidligere lovs § 9. I § 24 femte ledd vises det til § 14.

Selve rettsavgjørelsen, i vår sak avgjørelsene fra Høyesterett, slik den er skrevet av dommerne er ikke opphavsrettslig vernet. Opphavsretten er ikke til hinder for at enhver siterer fra hele eller deler av avgjørelsen eller videreformidler avgjørelsen. Etter domstolloven § 130 kan retten til offentlig gjengivelse reguleres nærmere, men det er ikke tema her.

Bestemmelsen ble begrunnet slik i Ot. prp. nr. 26 (1959-1960) i merknadene til § 9:

«Skrifter av den art det her gjelder, vil utvilsomt i alminnelighet fylle de juridiske krav til et åndsverk, men det sier seg nærmest selv at de ikke kan være andergitt opphavsrettens bestemmelser. Det er for så vidt tilstrekkelig å peke på deres offentlige karakter og på det formål de har. Lover og forskrifter vender seg til allmennheten, og det ville ikke kunne bli spørsmål om at retten til å fremstille eksemplarer av dem og til å gjøre dem kjent for offentligheten skulle kunne forbeholdes den eller dem som har arbeidet med å utforme bestemmelsene. Både her og når det gjelder rettsavgjørelser og andre offentlige saksdokumenter, befinner man seg utenfor det område hvor det er plass for en privatrettslig enerett for opphavsmannen til å råde over verket.»

Da åndsverksloven § 43 ble endret ble det foretatt en bred drøftelse av forholdet mellom § 9 og § 43 (databasevernet) i forarbeidene. I Ot. prp. nr. 85 (1997-1998) punkt 4.1.4.3.1 uttales at:

«Allmennhetens tilgang til offentlig informasjon er en forutsetning for et demokrati, og er også gjenspeilet i lovgivning omkring offentlighet i forvaltningen, samt det offentliges selvstendige informasjonsplikt, jf bl.a forvaltningslovens veiledningsplikt».

I punkt 4.1.4.3.2 uttales følgende om begrunnelsen for § 9:

«Bernkonvensjonen gir rom for det enkelte medlemsland til å unnta visse offentlige dokumenter fra opphavsrettslig vern, ut fra den åpenbare begrunnelse at visse offisielle tekster kan anses å være i folkets eie like så vel som den etat opprettet for å forvalte allmennhetens interesser.»

Etter å ha konstatert disse utgangspunkter omtaler departementet i punkt 4.1.4.3.3 forholdet til databaser. Det gis eksempler på en rekke offentlige databaser. Departementet drøfter så spørsmålet om offentlige databaser som inneholder dokumenter omfattet av § 9.

Departementet skriver:

«Om en database er et verk eller en katalog er irrelevant for vurderingen etter § 9. For at en database som sådan skal falle inn under unntaksregelen i § 9, må det foretas en selvstendig vurdering av om basen som arbeid fyller kriteriene i bestemmelsen. Om de enkelte rådata i en database er unntatt fra vern, kan vurderingen av det arbeid som sammenstiller og bearbeider disse, bli annerledes. Et eksempel her er lover, forskrifter, rettsavgjørelser og andre offentlige vedtak. De enkelte tekster er i seg selv uten vern. En sammenstilling som er resultat av en konsolidering og bearbeiding av disse tekstene er ikke derved uten vern».

For databaser som springer ut av offentlig virksomhet er det følgelig uttalt at en sammenstilling av rettsavgjørelser kan ha vern etter § 43 (nå § 24), selv når det er det offentlige som utarbeider disse. I punkt 4.1.4.3.4 drøftes det offentliges informasjonsansvar og det uttales:

«Det er ikke i denne fremstillingen rom for en inngående drøftelse av det offentliges informasjonspolitikk og grensene for det offentliges informasjonsansvar. Imidlertid må det påpekes at informasjonsforedling utført av det offentlige ikke nødvendigvis vil være et ledd i en myndighetsutøvelse som unntar det ferdige informasjonsprodukt fra vern etter åndsverkloven. På enkelte sentrale områder for det offentliges oppgaver, som veiledning til allmennheten om rettigheter og plikter basert på offentlige vedtak, vil også de bearbeidede

sammenstillinger av slik informasjon kunne omfattes av § 9, når bearbeidingen foretas av det offentlige eller på det offentliges vegne».

Og videre:

«Det må også bero på en konkret vurdering hvorvidt en strukturert sammenstilling av ulike typer informasjon av relevans for bestemte befolkningsgrupper, skal være unntatt fra vern når innholdet som sådant er det. Slik departementet ser det, må det ha betydning for vurderingen av om man er innenfor § 9 eller ikke, hvor sentral denne informasjonsforedlingsoppgaven er innenfor det aktuelle organs virksomhet. Under enhver omstendighet vil en eventuell enerett etter åndsverkloven måtte vike for allmennhetens krav på innsyn i det offentliges dokumenter etter offentlighetsloven.»

Drøftelsen av forholdet mellom § 9 og § 43 viser at det også for offentlig virksomhet er slik at en database av dokumenter som ikke er underlagt opphavsrett etter § 9 (nå § 14) kan oppnå beskyttelse etter § 43 (nå § 24). Lovdata er en stiftelse, som utøver en begrenset offentlig myndighet knyttet til offentliggjøring av lover og utgivelse av Norsk lovtidend. Lovdatas arbeid med databasen over avgjørelser fra Høyesterett er ikke utøvelse av offentlig myndighet og skjer heller ikke på det offentliges vegne.

Retten mener forarbeidene til § 43 må leses slik at en database har vern etter § 43 (nå § 24) selv om databasens enkelte dokumenter ikke er underlagt opphavsrett.

Jon Bing skriver i «Databaser med «offentlige dokumenter» - Særlig om den norske åndsverksloven § 9» (1994) følgende:

«Åndsverkloven § 9 regulerer vernet til den enkelte lov, den enkelte forskrift eller det enkelte saksdokument. Den regulerer ikke vernet av f.eks. en database som består av lover og forskrifter. Riktignok er det slik at kataloger også er vernet etter åndsverkloven («denne lov»), men åndsverkloven § 9 tar ikke sikte på å frata «aggregater» av ikke vernede elementer et vern. Det er også ikke formålet med bestemmelsen – den skal sikre fri formidling av lover, forskrifter og saksdokumenter, men tar ikke sikte på å regulere markedet for samlinger eller informasjonssystemer som formidler slike ikke vernede elementer.»

Det vises også til Kristiansand namsrett (LOD-1997-50-5) som uttaler:

Retten legger likevel til grunn at Lovdata ved sin innsamling, systematisering og ikke minst ajourføring av lovene og det andre rettsstoffet skapte et tekstgrunnlag som ikke andre fritt kan kopiere, jfr. åndsverklovens § 43. Dette arbeidet har krevd flere årsverk og kostet mye penger. Retten har kommet til at åndsverklovens § 9 ikke kan tolkes dithen at denne type

sammenstillinger /lovsamling frembragt av andre, her Lovdata, fritt kan kopieres og utgis i andres navn.

Retten viser også til direktivets artikkel 7 nr. 4. Direktivet bestemmer at databasevernet gjelder uavhengig av om innholdet omfattes av vern som åndsverk eller annet vern. Se også dom fra EU i C-545/07 Lakorda avsnitt 70-73.

Etter dette er det rettens konklusjon at regelen i åndsverksloven § 14 (tidligere § 9) ikke innebærer en innskrenkning av Lovdatas databasevern etter § 24 (tidligere § 43).

Spørsmålet om Lovdata utøver offentlig myndighet eller har utført offentlige oppgaver i en situasjon der Lovdata har hatt reelt monopol på mottak av avgjørelser, slik at Lovdata har en informasjonsplikt.

Ved tolkning av § 24 og ved tolkningen av forholdet mellom § 24 og § 14, er anførselen at det foreligger en informasjonsplikt som må slå igjennom. Videre er anførselen at reglene om ikke-diskriminering, reglene i offentlighetsloven og den del av ytringsfriheten som gir rett til informasjon, enkeltvis og samlet må føre til en informasjonsplikt for Lovdata. Denne informasjonsplikten må ifølge anførselen føre til at Lovdata ikke har noe hovedkrav. Retten vil i det videre drøfte disse anførselene.

Sentralt i argumentasjonen fra de saksøkte har vært at Lovdata har en særstilling og at Lovdata har blitt brukt som det offentliges redskap for formidling av lover og annet rettsstoff. Særlig fram til 2008. Retten vil derfor knytte noen kommentarer til Lovdatas status.

Lovdata er en stiftelse og er derfor et selvstendig rettssubjekt som er noe annet enn staten, selv om det offentlige oppnevner et flertall av styret. Lovdatas virksomhet styres av vedtektene og stiftelsesloven.

Lovdata utøver offentlig myndighet på vegne av staten etter avtale om kunngjøring av lover i Norsk lovtidend, som nå kommer i elektronisk utgave via Lovdata. Databasen over lover og forskrifter er med hjemmel i lov unntatt fra kreditorbeslag. Dette gjelder ikke Lovdatas andre baser, herunder den i saken aktuelle base over avgjørelser fra Høyesterett. Lovdatas øvrige virksomhet er ikke utøvelse av offentlig myndighet og skjer ikke på vegne av offentlig myndighet. Herunder er Lovdatas innsamling av rettsavgjørelser og oppbygging av databasen over disse ikke underlagt offentlig regulering særskilt for Lovdata.

Ved vurderingen legger retten til grunn som bevist at Lovdata fram til 2008 faktisk hadde en særlig stilling. Lovdata fikk fra 1987 og framover tilsendt alle avgjørelser fra Høyesterett på egen linje. Redaksjonen i Rt fikk tilsvarende på diskett. Lovdata mottok

avgjørelsene uten at de var anonymisert og uten at en ba om innsyn i den enkelte sak iht. straffeprosessloven og tvistemålsloven/tvisteloven. Andre aktører ble nektet slik tilgang til rettsavgjørelser, men det var fram til 2004 en videreformidlingsordning.

Retten må på denne bakgrunn vurdere om de påberopte regler enkeltvis eller samlet må innebære at Lovdata ikke har noe hovedkrav selv om retten over har kommet til at databasevernet gjelder.

Retten er kommet til at Lovdata ikke er omfattet av offentlighetsloven. Retten vil presisere at det er Lovdatas situasjon i dag som må være avgjørende. De saksøkte påberoper offentlighetsloven som argument for at de ikke har krenket databasevernet i månedene før mai 2018 og fram til i dag. Den påberopte særstilling for Lovdata i tiden fram til 2008 behøver retten for dette spørsmål ikke vurdere.

Det følger av § 2 første ledd bokstav d at Lovdata som et utgangspunkt omfattes av loven, fordi statlige organer oppnevner et flertall av styret i stiftelsen. Spørsmålet i saken er om unntaket i § 2 andre ledd første punktum kommer til anvendelse:

«Bokstavane c og d gjeld ikkje rettssubjekt som hovudsakleg driv næring i direkte konkurranse med og på same vilkår som private.»

I Ot. Prp. nr. 102 (2004-2005) skriver departementet følgende i spesialmerknadene:

«Etter departementet sitt forslag skal det ikkje skje noka slik vurdering av dei enkelte delane av verksemda, men det avgjerande er om verksemda sedd under eitt hovudsakleg driv næringsverksemd i direkte konkurranse med private. Dersom dette er tilfellet og verksemda også driv på same vilkår som private, vil heile verksemda falle utanom lova sjølv om mindre delar av verksemda ikkje er utsette for konkurranse». [...] «Vilkåret skal tolkast nokså strengt. Relevant konkurranse vil berre ligge føre dersom verksemda er utsett for konkurranse innanfor hovudmarknaden sin.»

Om kravet til konkurranse på «same vilkår» skriver departementet:

«Dette vilkåret inneber at lova vil gjelde for rettssubjekt som det offentlege har gitt fordelar, f.eks. i form av subsidiar, eller på andre måtar har sikra rettssubjektet inntekter som konkurrentane ikkje har, sjølv om verksemda er utsett for konkurranse frå private. I røynda er dette vilkåret berre ei presisering av konkurransevilkåret fordi ein kan sjå det slik at det ikkje ligg føre nokon verkeleg konkurranse mellom aktørar som ikkje opererer på same vilkår. Dersom ei verksemd uavhengig av konkurranse i hovudsak er sikra inntekter gjennom subsidiar eller andre fordelar som er fastsette av det offentlege, vil heller ikkje grunnane som vanlegvis tilseier at konkurranseelementet bør føre til at ei verksemd haldast utanom lova, gjere seg gjeldande.»

Retten finner det bevist at Lovdata driver næring i direkte konkurranse med andre aktører. Det vise for eksempel til konkurrenten Gyldendal rettsdata. Som forutsatt i forarbeidene har retten foretatt en totalvurdering. Det kan i denne vurderingen ikke være avgjørende at Lovdata utøver visse tjenester for det offentlige. Etter bevisene må retten legge til grunn at det ikke er gitt noen særlige regler for formidling av rettsavgjørelser i markedet. Lovdata får ikke subsidier, men lever av inntekter fra profesjonelle brukere. At Lovdata har et konkurransefortrinn fordi Lovdata historisk har fått overført avgjørelser fra domstolene kan i dagens konkurransesituasjon ikke være avgjørende.

Etter dette har retten kommet til at Lovdata ikke er omfattet av offentlighetsloven. Det er fremlagt brev fra Justisdepartementet av 13. januar 2014 og brev fra Sivilombudsmannen av 19. februar 2014 som kommer til samme resultat. Derfor gjelder ikke § 8 om rett til gratis innsyn eller reglene om meroffentlighet i § 11 for Lovdata. Heller ikke offentlighetsloven § 6 om likebehandling av innsynsbegjæringer kommer til anvendelse. Offentlighetsloven kan derfor heller ikke brukes som tolkningsmoment i favør av en innskrenkende tolkning av databasevernet i § 24.

Retten har videre vurdert om forbudet mot diskriminering i Grunnloven § 98, EMK artikkel 14 sammenholdt med artikkel 6 og artikkel 10 innebærer en rett til innsyn som må gå foran databasevernet i åndsverksloven § 24. De nevnte bestemmelser har ved motstrid forrang foran åndsverksloven, eventuelt slik at bestemmelsene blir et tolkningsmoment som taler for innskrenkende tolkning av bestemmelsen i åndsverksloven § 24.

Retten kan ikke se at det foreligger «usakelig eller uforholdsmessig forskjellsbehandling» iht. Grunnloven § 98. Saksøkerne blir ikke diskriminert på grunnlag av personlige egenskaper eller av andre usaklige grunner.

Retten kan heller ikke se at det foreligger diskriminering etter EMK artikkel 14 sammenholdt med EMK artikkel 10 og artikkel 6. Det foreligger her ikke diskriminering på grunnlag av noen av de oppregnede grunnlag og ikke på usaklig grunnlag.

Retten tar som utgangspunkt ved vurderingen at åndsverksloven § 24 er i tråd med gjeldende rett i hele EU/EØS, jf. at den bygger på direktivet. Det må gjøres en avveining av behovet for regulering av eiendomsretten, her immaterielle rettigheter etter åndsverksloven § 24, og retten til yringsfrihet (retten til å motta og meddele opplysninger) og retten etter artikkel 14 jf. artikkel 6 og 10.

I hele EU/EØS har lovgiver funnet det «nødvendig i et demokratisk samfunn» å innskrenke retten til å hente ut informasjon av hensyn til databasevernet. Det er ikke fremlagt for retten rettspraksis som støtter et annet syn og retten er ikke kjent med slik praksis.

Retten kan heller ikke se at databasevernet er i strid med retten til rettfærdig rettergang i artikkel 6. Argumentet er her at det koster penger å få tilgang til rettspraksis på LovdataPro slik at parter uten midler stiller svakere enn motparten.

Retten mener retten til betalt advokat kan gi veiledning. Den som ikke har penger til å betale for tilgang til LovdataPro vil ofte ikke kunne betale for advokat. Dessuten gir advokat kvalifisert tilgang til rettspraksis også gjennom dennes fagkunnskap. I straffesaker er det gitt regler om betalt forsvarerbistand, jf. EMK artikkel 6 nr. 3 bokstav c. I sivile saker er det ingen tilsvarende bestemmelse om minimumsrettigheter. Retten kan ikke se at statene har plikt til å stille rettslige informasjonssystemer til disposisjon for parter i rettsaker uten betaling. Det er ikke fremlagt avgjørelser fra EMD som belyser spørsmålet og retten er ikke kjent med at slike foreligger. Et slikt krav må uansett fremmes mot staten og ikke mot en av flere tilbydere av rettslige informasjonssystemer. De hensyn artikkel 6 skal ivareta taler for at en eventuell rett til utlevering av avgjørelser må vurderes individuelt i den enkelte rettsak og ikke kan fremmes som et krav om utlevering en bloc uavhengig av en konkret sak. Det vises forståvidt til artikkel 6 nr. 3 bokstav c som ikke gir rett til forsvarer i enhver sak, men etter en konkret vurdering.

Det har særskilt vært prosedert på at EMD de siste årene har tolket EMK artikkel 10 slik at den også gir rett til å få informasjon. I Rt. 2015 side 1467 gjennomgår Høyesterett denne praksis. I avsnitt 43 tar retten som utgangspunkt at politiet hadde rett, men ikke plikt til å utlevere et opptak fra kameraovervåkingen ved Oslo legevakt, hvor en mann døde under pågripelse, til NRK. Etter rettens syn gjelder EMDs praksis slik den er tolket av Høyesterett i Rt 2015 side 1467 utlevering av spesifiserte enkeltdokumenter/opplysninger til pressen eller lignende subjekter, etter en konkret vurdering i den enkelte sak, se avsnitt 65. Retten kan ikke se at dommen, og den praksis den viser til fra EMD, kan brukes på det foreliggende tilfellet.

Retten er kommet til at de påberopte grunnlag for å sette databasevernet i § 24 til side enten etter trinnhøydeprinsippet eller ved harmoniserende tolkning ikke fører føre fram, verken enkeltvis eller etter en samlet vurdering.

Retten har derfor kommet til at Lovdata har sannsynliggjort et hovedkrav ved at Rettspraksis.no fra 17. mai 2018 til 31. mai 2018 brøt Lovdatas enerett ved «gjenbruk» av avgjørelser fra DVD 2005 og de nevnte avgjørelser fra 2006 og 2007. Videre har rettspraksis fra nedlastingen av avgjørelser fra DVD 2005 og fram til i dag foretatt «uttrekk» som uavhengig av publisering er brudd på Lovdatas enerett iht. åndsverksloven § 24. Et slikt uttrekk leder til et hovedkrav om at de saksøkte må slette dataene, hentet fra disse kildene, herunder sammendragene.

Spørsmålet om sammendragene er underlagt opphavsrett:

Saksøker har vist til punkt 1 og 2 i det over siterte forlikstilbud mht. hvordan forføyningen kan utformes. Som det fremgår omfatter saksøkers krav derfor forføyning med forbud mot

bruk av sammendragene og sletting av disse uavhengig om kilden er onlinedatabasen, DVD 2005 eller CD 2002 eller andre av Lovdatas baser.

Retten må så vurdere om sammendragene i avgjørelsene er underlagt opphavsrett jf. åndsverksloven § 2. Hvis et sammendrag til en dom er underlagt opphavsrett gir det enerett til fremstilling og tilgjengeliggjøring, jf. § 3. Opphavsretten er vernet i 70 år etter opphaverens død.

Etter bevisføringen finner retten det mest sannsynlig at Lovdata har overtatt retten til sammendragene fra advokatforeningen knyttet til Norsk Rettstidende (Rt). Det er også mest sannsynlig at Lovdatas rett omfatter retten til å overdra eksemplarer/lisensiering ved at en eksempelvis selger rett til å bruke sammendragene til Gyldendal Rettsdata og andre konkurrenter. Det er også mest sannsynlig at Lovdata har fått overdratt slik rett at Lovdata selv kan hindre uvedkommende i å bruke sammendragene. Sammendragene har betydelig kommersiell verdi og retten finner det ikke sannsynlig at overdragelsene til Lovdata er avgrenset slik at Lovdata ikke har rettslig mulighet til å beskyttet sin rett overfor tredjemann, her de saksøkte.

I prinsippet må retten vurdere hvert enkelt sammendrag. Det er imidlertid en umulighet og bevisføringen gir ikke mulighet til det. Retten finner det likevel mest sannsynlig at sammendragene som er laget for Rt er skrevet av kvalifiserte jurister som har gjort et selvstendig faglig arbeid med å formulere essensen i avgjørelsene kort og presist. At sammendragene har verkshøyde bekreftes ved at sammendragene har kommersiell verdi og at det er betalingsvillighet for tilgang til disse. Det er sannsynlig at dette likevel ikke gjelder alle sammendragene, men et betydelig antall.

Retten finner det etter dette mest sannsynlig at Lovdata har retten til å håndheve en opphavsrett til et betydelig antall sammendrag laget til avgjørelser fra Høyesterett. Disse sammendragene kan følgelig ikke kopieres, overdras eller publiseres uten samtykke.

Retten finner det mest sannsynlig at både avgjørelser hentet fra CD 2002, DVD 2005 og de 740 avgjørelsene fra 2006 og 2007 inneholder slike sammendrag. Når det gjelder samlingen fra 2006 og 2007 er det fremkommet i bevisføringen at disse i hovedsak er hentet fra saker publisert i Rt, noe som styrker at sammendragene er vernet for disse avgjørelsene. Samlet besitter RP følgelig et betydelig antall dokumenter der det foreligger sammendrag som er vernet som åndsverk.

Sammendrag skrevet fra høsten 1948 og fremover, som er mindre enn 70 år siden, er vernet uavhengig av når forfatteren døde. For forfattere som lever eller som døde etter høsten 1948 gjelder vernet fortsatt. Siden det må legges til grunn at mange av

sammendragene fra før høsten 1948 er skrevet av forfattere som ikke var døde høsten 1948 må det legges til grunn at også et betydelig antall sammendrag fra før høsten 1948 fortsatt er vernet.

Retten finner det derfor mest sannsynlig at Lovdata kan håndheve opphavsretten til et betydelig antall sammendrag laget til Høyesteretts avgjørelser og at et betydelig antall fortsatt er vernet. RP har ikke lovlig ervervet rett til å publisere dem fra Lovdata eller andre som har rett til å gi slikt samtykke (Lovdatas avtale ikke er eksklusiv).

Spørsmålet om sikringsgrunn:

Spørsmålet om sikringsgrunn må avgjøre ut fra forholdene nå og ikke da kjennelsen av 1. juni 2018 ble avsagt.

Retten vurderer først spørsmålet etter tvisteloven § 34-1 første ledd bokstav b, hvor etter midlertidig forføyning kan besluttes,

«når det finnes nødvendig for å få en midlertidig ordning i et omtvistet rettsforhold for å avverge en vesentlig skade eller ulempe, eller for å hindre voldsomheter som saksøktes adferd gir grunn til å frykte for».

I Rt. 2002 side 108 gir Høyesterett anvisning på en totalvurdering:

Bestemmelsen åpner for en sammensatt vurdering av hvor viktig det omtvistede rettsforhold er for saksøkeren, hvor stort behov saksøkeren har for midlertidig forføyning, hvor inngripende en midlertidig forføyning vil være, saksøktes adferd m.v.

Retten har kommet til at Lovdata har et hovedkrav på at data hentet fra DVD 2005, ca. 40 000 avgjørelser fra Høyesterett lagret hos de saksøkte, ikke kan publiseres og at Lovdata har et hovedkrav på at databasevernet respekteres herunder ved at dataene slettes. Det samme gjelder de 740 avgjørelsene som indirekte er hentet fra lovdatas online-database. Videre er det sannsynliggjort et hovedkrav om at et betydelig antall sammendrag er vernet som åndsverk og ikke kan offentliggjøres uten samtykke fra Lovdata. Det er respekten for selve åndsverket og retten til å disponere over dette som er hovedkravet knyttet til sammendragene.

Ved totalvurderingen har de saksøktes adferd betydning. I perioden 17. mai 2018 til 31. mai 2018 publiserte de et betydelig antall avgjørelser fra Høyesterett hentet fra DVD 2005 og 740 avgjørelser hentet av tredjemann fra onlineversjonen. Dette ble gjort som ledd i en

aksjon for å gjøre rettsavgjørelser, særlig fra Høyesterett tilgjengelig for allmenheten uten betaling. Det har fremkommet at de var bevisst vernetiden da de lastet ned data fra 2005 DVD. E-posten som ble sendt fra Ljone til Storm-Paulsen den 29. mai må forstås slik at RP hadde planer om å holde siden åpen og stadig utvide denne fram til en oppnådde formålet om fri tilgang til rettsavgjørelser. Nettsiden ble drevet som en dugnad der enhver kunne bidra med innhold. De saksøkte har heller ikke i perioden etter 1. juni 2018 erklært uten forbehold at de ikke kommer til å bruke avgjørelser fra DVD 2005 og de fastholder rett til å bruke avgjørelser fra 2006 og 2007. De bestrider videre at sammendragene er vernet. Denne adferden gir grunn til å frykte at det uten en forføyning vil skje nedlasting, publisering, eller videreformidling som krenker Lovdatas rettigheter i vesentlig grad.

De saksøkte har sagt at de ikke kommer til å publisere eller gi andre tilgang til dataene hentet fra DVD 2005 så lenge det ikke er avklart at de har lov til å gjøre dette. Disse dataene er mellom 1. juni og rettsmøtet byttet ut med data fra CD 2002 som partene er enige ikke er vernet etter reglene om databasevern. En slik erklæring fra de saksøkte kan det legges vekt på i vurderingen. Det er imidlertid kun tale om et moment i en totalvurdering. I totalvurderingen må det tas med at erklæringen ikke er avgitt uten vilkår. RP har i saken anført at de har rett til å publisere de data fra DVD 2005 som gjelder avgjørelser som er eldre enn 15 år. De bestrider også at de ikke kan publisere sammendragene. Overordnet anfører de videre at databasevernet må vike for en informasjonsplikt, bygget på regler om ytringsfrihet og ikke diskriminering, som etter deres syn bør lede til innskrenkende tolkning av databasevernet. De saksøkte har på Rettspraksis.no sine sider uttalt at det også har som mål å utvide tilgangen til andre typer rettskilder.

Uten en forføyning finner retten det mest sannsynlig at Lovdatas rettigheter etter databasevernet og åndsverksrettigheter til sammendragene, i vesentlig grad vil bli krenket ved fortsatt lagring og med betydelig fare for publisering eller annen spredning. Ved vurderingen har retten lagt vekt på tidligere adferd og på at det er tale om en løst organisert aksjonsgruppe med mange involverte og med et uttalt formål om å tvinge fram fri tilgang til rettsavgjørelser.

Ved vurderingen av om det foreligger vesentlig skade eller ulempe er det sentralt at opphavsretten og databasevernet har en betydelig ikke-økonomisk side som må respekteres. Det er en vesentlig ulempe i seg selv at Lovdata har mistet kontroll med et betydelig antall vernede sammendrag. Selv om databasevernet har til formål å verne investeringen har også denne rettigheten likhetstrekk med opphavsretten. En skal beskytte det arbeid skaperen av basen har lagt ned og ikke bare inntektsmulighetene. I fortalen til direktivet punkt 39 vises det til beskyttelse av «de økonomiske og faglige investeringene». Databasevernet gir en enerett som ikke bare har økonomisk verdi. I Lovdatas tilfelle foreligger ifølge vedtektene et ikke-kommersielt formål.

Når det gjelder de om lag 40 000 avgjørelsene hentet fra DVD 2005 som ligger lagret hos RP, har retten kommet til at Lovdata har et hovedkrav om at disse krenker databasevernet ved at det er gjort uttrekk og at det må lede til et krav om sletting. Disse dataene ligger nå lagret hos RP. RP har derfor stadig krenket og krenker databasevernet. At dataene ikke er slettet innebærer en vesentlig spredningsfare også om en legger til grunn at en ikke vil publisere dataene gjennom nettsiden. En manglende sletting vil påføre Lovdata ulempe i form av behov for overvåkning av RPs nettsider hvis RP publiserer avgjørelser hentet fra CD 2002. Ved vurderingen må det også tas med at RP ikke er et rettssubjekt eller en fast organisasjon. Det er tale om en «dugnadsgjeng» som arbeider etter samme prinsipper som gjelder for oppbyggingen av Wikipaida. Det innebærer at enhver kan bidra med ny rettsavgjørelser. At dataene ligger lagret hos RP er i en slik situasjon ikke tilfredsstillende. Det er betydelig spredningsfare. Dette argumentet svekkes noe ved at enhver kan ha tilgang til DVD 2005 hos Nasjonalbiblioteket. Retten finner likevel at lagringen på en server i en form som kun er noe tastetrykk fra publisering eller overføring til andre, medfører en annen spredningsfare og dermed vesentlig skade eller ulempe. Formålet med databasevernet tilsier at det må anes som en vesentlig ulempe at Lovdata nå ikke har kontroll over en vesentlig del av sin database.

Ved totalvurderingen må ulempene for RP tas med. RP har ideelt formål og vil ikke tape økonomisk på en forføyning. En forføyning som ikke går lenger enn nødvendig for å sikre Lovdata mot krenkelser av databasevernet og retten til åndsverk kan ikke sies å være en ulempe for RP som taler mot forføyning.

Retten finner det ikke sannsynlig at mange LovdataPro-brukere vil si opp eller redusert sitt abonnement hvis det ikke gis forføyning. Det vises til at LovdataPro gir tilgang til alle rettskilder og til den mest komplette oversikten over Høyesteretts avgjørelser. I tillegg kommer søkefunksjonen og det stadige vedlikeholdet av basen. Ved avveiningen mellom partene må det likevel ha vekt at RPs opplegg var at RP ved å få bidrag fra stadig flere kilder gradvis skulle bygges opp til en noenlunde komplett oversikt over avgjørelse fra Høyesterett. De dokumenter RP ulovlig har fått tilgang til ville dannet grunnstammen i en slik base. En slik base vil kunne bli kopiert av andre som vil kunne starte kommersielle alternativer til Lovdata. Det kan ikke tale mot forføyning at RP den 31. mai ikke hadde kommet langt nok til å være en troverdig konkurrent til Lovdata mht.

Høyesterettsavgjørelser. Hensynet til beskyttelse av Lovdatas investering over tid taler for at Lovdata må kunne stoppe slik systematisk tilegnelse av vesentlige deler av innholdet i databasen også før det foreligger fare for alvorlige økonomiske tap. Det taler ikke avgjørende mot dette at lovdats CDer og DVDer ikke er beskyttet etter hvert som 15 årsgrensen nærmer seg. Det er et poeng i seg selv at 15 års grensen respekteres i hele vernetiden. At det for DVD 2005 er kort tid igjen til det er gått 15 år er derfor ikke avgjørende.

Retten finner etter dette at det er nødvendig med en midlertidig ordning i et omstridt rettsforhold for å avverge vesentlig skade eller ulempe. Etter dette er kravene til sikringsgrunn i bokstav b oppfylt.

Etter tvisteloven § 34-1 bokstav a foreligger sikringsgrunn:

når saksøktes adferd gjør det nødvendig med en midlertidig sikring av kravet fordi forfølgningen eller gjennomføringen av kravet ellers vil bli vesentlig vanskeliggjort

Forføyning etter denne bestemmelsen kan ikke innebære en foregrepet fullbyrdelse av hovedkravet. Når det gjelder opphavsrett har Høyesterett i Rt. 2003 side 1165 uttalt at i saker om opphavsrett er hovedkravet i sin kjerne et krav om at opphavsretten skal respekteres. Et forbud mot å publisere eller på annen måte videreformidle opphavsrettslig vernet materiale og å slette dette innebærer ikke en foregrepet fullbyrdelse av kravet om vern av opphavsretten.

For sammendragene finner retten at saksøktes adferd gjør det nødvendig med en midlertidig sikring av kravet fordi forfølgningen eller gjennomføringen av kravet ellers vil bli vesentlig vanskeliggjort. Allerede lagringen av sammendragene på serveren og den fare for spredning det innebærer, samt den varslede publisering av sammendragene fra CD 2002 gjør forføyning nødvendig. Når det gjelder sammendrag som fremkommer i DVD 2005 foreligger nevnte erklæring om at en ikke vil distribuere dette. Samlet foreligger likevel en fare for publisering eller spredning av sammendragene som gjør forføyning nødvendig fordi forfølgningen eller gjennomføringen av kravet ellers vil bli vesentlig vanskeliggjort. Er sammendragene først spredt minster Lovdata kontrollen over vernet materiale.

Nærmere om utformingen av forføyningen:

For å sikre Lovdata mot spredning av det aktuelle materialet må de saksøkte pålegges å slette alle rettsavgjørelser fra Høyesterett som er hentet fra DVD 2005 og fra onlinedatabasen herunder fra 2006 og 2007 som er lagret i dag. Plikten til å slette gjelder også alle sammendrag hentet fra disse kildene. Sammendragene er en del av innholdet i databasen som er kopiert og må slettes uavhengig av om sammendraget er vernet som åndsverk eller ikke. Det vises til slutningen punkt 1.

I slutningens punkt 2 forbys de saksøkte å overdra rettsavgjørelser, sammendrag og andre data fra de samme kildene. De forbys også å tilgjengeliggjøre de samme rettsavgjørelser, sammendrag og data. Medvirkning omfattes også.

Som nevnt anfører saksøker at det også må gis forføyning om forbud mot publisering og pålegg om sletting av sammendrag som ikke kommer fra DVD 2005 eller onlinedatabasen. Det vises til forlikstilbudet punkt 2 som saksøker anførte burde danne grunnlag for utformingen av forføyningen.

Rettspraksis.no kan ikke pålegges å slette rettsavgjørelser og andre data hentet fra CD 2002, likevel slik at sammendragene som er undergitt beskyttelse som åndsverk er beskyttet mot publisering og nedlastning. I punkt 3 pålegges derfor de saksøkte å slette sammendrag fra CD 2002 eller andre av Lovdatas baser, skrevet til avgjørelser avsagt i 1945 og framover. De forbys også å overdra og publisere slike sammendrag. Som nevnt vil alle sammendrag som er åndsverk og som er skrevet høsten 1948 eller senere fortsatt være beskyttet. For å få til en praktikabel løsning har retten valgt å knytte plikten i punkt 3 til avgjørelsens årstall og ikke til når sammendraget ble skrevet eller til en nærmere vurdering av om sammendraget har verkshøyde. Videre er det noe over 70 år siden 1945 slik at valget av dette tidspunktet gir sikkerhet for at sletteplikten i størst mulig grad treffer vernede sammendrag uten å gå for langt i disfavør av de saksøkte. Retten er klar over at dette innebærer en grovsortering, men finner av praktiske grunner å utforme forføyningen slik.

Sletteplikten etter punkt 1 innebærer at Rettspraksis.no også taper verdien av eget arbeid med filene slik de nå ligger lagret. For at Rettspraksis.no skal ha mulighet til å gjenopprette tilstanden slik den var i øyeblikket før sletting, har retten i punkt 4 gitt de saksøkte en rett, men ikke en plikt til å kreve å speilkopiere filene på et transportabelt lagringsmedium som Lovdata gis kontroll på. På denne måten vernes de saksøkte fra å tape verdien av sitt arbeid med dataene, for det tilfellet at det ved avtale eller rettskraftig avgjørelse skulle bli endringer. Punkt 4 forutsetter at Lovdata oppbevarer lagringsmediumet. RP kan passordbeskytte dataene som overleveres. Retten har ikke funnet å gi tilsvarende regulering av sletteplikten i punkt 3.

En slik forføyning er etter rettens syn ikke uforholdsmessig. Den ulempe de saksøkte påføres står ikke i åpenbart misforhold til den interesse Lovdata har i at forføyningen blir besluttet jf. tvisteloven § 34-1 andre ledd.

Sakskostnader:

Lovdata har vunnet saken fullt ut eller i det vesentlige, jf. tvisteloven § 20-2 første og annet ledd og har krav på fulle sakskostnader. Retten har vurdert unntaksregelen i § 20-2 tredje ledd, men finner ikke at det foreligger tungtveiende grunner som gjør det rimelig med helt eller delvis fritak fra sakskostnader. Retten har også vurdert unntakene i § 20-4, men finner ikke at det gir grunnlag for kostnadsansvar for Lovdata.

Lovdata har fremlagt oppgave på samlet 482 000 kroner. Lovdata har fradrag for mva. slik at kravet er eks. mva. Det fremgår at det har medgått 46,5 timer til og med inngivelse av begjæringen, 84,5 timer til forberedelse av rettsmøte og 40 timer knyttet til rettsmøtet. Samlet 171 timer. Til sammenligning krever de saksøkte 462 037 inkludert mva, dvs. 369 630 kroner eks. mva. De saksøkte har brukt 37 timer fram til innlevering av begjæring om muntlig forhandling og 64 timer fram til rettsmøte og 14 timer i forbindelse med rettsmøtet. Samlet 115 timer. Retten har vurdert kravet på salær iht. tvisteloven § 20-5. Det

er naturlig at saksøker bruker noe mer tid enn saksøkte, men 56 timer mer synes mye. Salærkravene er uansett høye for to dager i retten også når en tar hensyn til kostnadene til den opprinnelige begjæringen. Retten har etter en konkret vurdering funnet å kunne tilkjenne 370 000 kroner i total erstatning, som inkluderer både salær og andre kostnader.

SLUTNING

1. Fredrik Ljone og Håkon Wium Lie pålegges straks å slette alle rettsavgjørelser fra Høyesterett, hentet fra DVD utgitt av Stiftelsen Lovdata i 2005 og avgjørelser fra Høyesterett, hentet fra Stiftelsen Lovdatas onlinedatabase herunder fra 2006 og 2007 uavhengig av hvem som er kilden for disse avgjørelser. Plikten gjelder også sammendrag av avgjørelser fra Høyesterett hentet fra disse kilder.
2. Fredrik Ljone og Håkon Wium Lie forbys å overdra eller å medvirke til overdragelse av rettsavgjørelser, sammendrag og tilhørende data som nevnt i punkt 1 til tredjemenn, samt selv å tilgjengeliggjøre eller medvirke til tilgjengeliggjøring av det samme på enhver måte herunder på enhver digital plattform.
3. Fredrik Ljone og Håkon Wium Lie pålegges, i tillegg til sletteplikten etter nr. 1, å slette sammendrag av avgjørelser fra Høyesterett hentet fra Lovdatas databaser herunder fra CD utgitt av Lovdata i 2002, så fremt det gjelder sammendrag til avgjørelser avsagt i 1945 eller senere. Fredrik Ljone og Håkon Wium Lie forbys å overdra eller medvirke til overdragelse av de samme sammendragene til andre. Fredrik Ljone og Håkon Wium Lie forbys å tilgjengeliggjøre eller medvirke til tilgjengeliggjøring av de samme sammendragene på enhver måte herunder på enhver digital plattform.
4. I forbindelse med sletting som pålagt i punkt 1 kan Fredrik Ljone og Håkon Wium Lie speilkopiere dataene på et lagringsmedium som overleveres Lovdata til oppbevaring. Kopiering skal skje sammen med representant for Lovdata eller namsfogden, som tar med seg det aktuelle lagringsmedium for oppbevaring hos Lovdata inntil det er avklart ved avtale eller dom at dataene skal slettes eller tilbakeleveres.
5. Sletteplikten for sammendrag til rettsavgjørelser som bare omfattes av punkt 3 må oppfylles før publisering av den enkelte rettsavgjørelse, likevel senest innen 1 måned etter forkynnelsen av denne kjennelsen.
6. Fredrik Ljone og Håkon Wium Lie dømmes solidarisk til å betale sakskostnader til Stiftelsen Lovdata med kroner 370 000 innen to uker etter forkynnelsen av denne kjennelsen.
7. Rettens kjennelse av 1. juni 2018 i sak 18-083936 erstattes i sin helhet av denne kjennelsen.

Helge Johannessen

Veiledning om ankeadgangen i sivile saker vedlegges.

Rett utskrift bekrefte
21.09.2018, Pål Davidsen-Homdrom
Oslo byfogdembete

Veiledning om anke i sivile saker

I sivile saker er det reglene i tvisteloven kapitler 29 og 30 som gjelder for anke. Reglene for anke over dommer, anke over kjennelser og anke over beslutninger er litt ulike. Nedenfor finner du mer informasjon og veiledning om reglene.

Ankefrist og gebyr

Fristen for å anke er én måned fra den dagen avgjørelsen ble gjort kjent for deg, hvis ikke retten har fastsatt en annen frist. Disse periodene tas ikke med når fristen beregnes (rettsferie):

- fra og med siste lørdag før palmesøndag til og med annen påskedag
- fra og med 1. juli til og med 15. august
- fra og med 24. desember til og med 3. januar

Den som anker, må betale behandlingsgebyr. Du kan få mer informasjon om gebyret fra den domstolen som har behandlet saken.

Hva må ankeerklæringen inneholde?

I ankeerklæringen må du nevne

- hvilken avgjørelse du anker
- hvilken domstol du anker til
- navn og adresse på parter, stedfortredere og prosessfullmektiger
- hva du mener er feil med den avgjørelsen som er tatt
- den faktiske og rettslige begrunnelsen for at det foreligger feil
- hvilke nye fakta, bevis eller rettslige begrunnelser du vil legge fram
- om anken gjelder hele avgjørelsen eller bare deler av den
- det kravet ankesaken gjelder, og hvilket resultat du krever
- grunnlaget for at retten kan behandle anken, dersom det har vært tvil om det
- hvordan du mener at anken skal behandles videre

Hvis du vil anke en tingrettsdom til lagmannsretten

Dommer fra tingretten kan ankes til lagmannsretten. Du kan anke en dom hvis du mener det er

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i dommen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Hvis du ønsker å anke, må du sende en skriftlig ankeerklæring til den tingretten som har behandlet saken. Hvis du fører saken selv uten advokat, kan du møte opp i tingretten og anke muntlig. Retten kan tillate at også prosessfullmektiger som ikke er advokater, anker muntlig.

Det er vanligvis en muntlig forhandling i lagmannsretten som avgjør en anke over en dom. I ankebehandlingen skal lagmannsretten konsentrere seg om de delene av tingrettens avgjørelse som er omtvistet, og som det er knyttet tvil til.

Lagmannsretten kan nekte å behandle en anke hvis den kommer til at det er klart at dommen fra tingretten ikke vil bli endret. I tillegg kan retten nekte å behandle noen krav eller ankegrunner, selv om resten av anken blir behandlet.

Retten til å anke er begrenset i saker som gjelder formuesverdi under 125 000 kroner

Hvis anken gjelder en formuesverdi under 125 000 kroner, kreves det samtykke fra lagmannsretten for at anken skal kunne bli behandlet.

Når lagmannsretten vurderer om den skal gi samtykke, legger den vekt på

- sakens karakter
- partenes behov for å få saken prøvd på nytt

- om det ser ut til å være svakheter ved den avgjørelsen som er anket, eller ved behandlingen av saken

Hvis du vil anke en tingretts kjennelse eller beslutning til lagmannsretten

En *kjennelse* kan du som hovedregel anke på grunn av

- feil i de faktiske forholdene som retten har beskrevet i kjennelsen
- feil i rettsanvendelsen (at loven er tolket feil)
- feil i saksbehandlingen

Kjennelser som gjelder saksbehandlingen, og som er tatt på bakgrunn av skjønn, kan bare ankes dersom du mener at skjønnsutøvelsen er uforsvarlig eller klart urimelig.

En *beslutning* kan du bare anke hvis du mener

- at retten ikke hadde rett til å ta denne typen avgjørelse på det lovgrunnlaget, eller
- at avgjørelsen åpenbart er uforsvarlig eller urimelig

Hvis tingretten har avsagt dom i saken, kan tingrettens avgjørelser om saksbehandlingen ikke ankes særskilt. Da kan dommen isteden ankes på grunnlag av feil i saksbehandlingen.

Kjennelser og beslutninger anker du til den tingretten som har avsagt avgjørelsen. Anken avgjøres normalt ved kjennelse etter skriftlig behandling i lagmannsretten.

Hvis du vil anke lagmannsrettens avgjørelse til Høyesterett

Høyesterett er ankeinstans for lagmannsrettens avgjørelser.

Anke til Høyesterett over *dommer* krever alltid samtykke fra Høyesteretts ankeutvalg. Samtykke gis bare når anken gjelder spørsmål som har betydning utover den aktuelle saken, eller det av andre grunner er særlig viktig å få saken behandlet av Høyesterett. Anke over dommer avgjøres normalt etter muntlig forhandling.

Høyesteretts ankeutvalg kan nekte å ta anker over *kjennelser* og *beslutninger* til behandling.

Hvis de blir tatt til behandling, er det som regel hvis spørsmålet har betydning utover den aktuelle saken, hvis andre hensyn taler for at anken bør prøves, eller hvis saken reiser omfattende bevisspørsmål.

Når en anke over kjennelser og beslutninger i tingretten er avgjort ved kjennelse i lagmannsretten, kan avgjørelsen som hovedregel ikke ankes videre til Høyesterett.

Anke over lagmannsrettens kjennelser og beslutninger avgjøres normalt etter skriftlig behandling i Høyesteretts ankeutvalg.